

14 / 2022

RAPPORT

2022

Evaluering av lektorutdanningene: Helhet og sammenheng

Opplevelser av helhet, sammenheng og
tilhørighet

NOKUT – Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen – er et faglig uavhengig forvaltningsorgan under Kunnskapsdepartementet.

NOKUTs samfunnsoppdrag, oppgaver og faglige uavhengighet er definert i universitets- og høyskoleloven og er nærmere spesifisert i forskrifter. I tillegg utfører NOKUT tilsyns- og forvaltningsoppgaver etter delegasjon fra departementet.

Formålet med NOKUTs virksomhet er å sikre og fremme kvalitet i utdanning ved

- å føre tilsyn med, informere om og bidra til å utvikle kvaliteten i norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning
- å godkjenne og informere om utenlandsk utdanning og informere om mulighetene for godkjenning av utenlandsk utdanning og kompetanse i Norge

NOKUTs arbeid skal bidra til at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten i norsk høyere utdanning, høyere yrkesfaglig utdanning og godkjent høyere utenlandsk utdanning.

NOKUT bruker årlig rundt 900 sakkyndige i akkrediteringer, tilsyn, evalueringer, godkjenning av utenlandsk utdanning og prosjekter.

Du kan lese mer om arbeidet vårt på nokut.no.

NOKUT er sertifisert som miljøfyrtårn

Tittel	Evaluering av lektorutdanningene: Helhet og sammenheng
Forfatter(e)	Pål Bakken
Dato	22.06.2022
Rapportnummer	14-2022
ISSN-nr	1892-1604

© NOKUT Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal NOKUT oppgis som kilde.

Forord

Denne rapporten er en del av kunnskapsgrunnlaget i NOKUTs evaluering av lektorutdanning for trinn 8–13 (2020–2022).

NOKUT evaluerer spesifikke aspekter av lektorutdanningene gjennom fem utvalgte evalueringstema som rommer sentrale utfordringer:

- nasjonal styring og institusjonell autonomi
- ledelse, organisasjon og samarbeid i lektorutdanningene
- helhet og sammenheng i lektorutdanningene
- lektorstudentenes profesjonelle identiteter og tilhørighet
- nye lektors kompetanse og videre utvikling

Gjennom denne tilnærmingen ønsker vi å frembringe mer kunnskap om viktige elementer i lektorutdanningene, og dermed støtte arbeidet for videre kvalitetsutvikling.

De viktigste bidragene til evalueringens datagrunnlag er institusjonenes selvevalueringer, den sakkyndige komitéens institusjonsbesøk, registerdata og spørreundersøkelser blant nåværende og tidligere lektorstudenter, rektorer og andre ledere i ungdomsskoler og videregående skoler og undervisere på universiteter/høgskoler.

Underveis i evalueringen deler NOKUT funn fra spørreundersøkelsene gjennom deskriptive rapporter og tematiske analyserapporter. Evalueringens sluttrapport publiseres i 2022.

Denne rapporten bruker data fra spørreundersøkelsene blant nåværende og tidligere lektorstudenter og blant de som underviser lektorstudentene for å beskrive ulike sider ved lektorutdanningen.

Innhold

1 Innledende kapitler	8
1.1 Bakgrunn og formål.....	8
1.2 Lektorevalueringens spørreundersøkelser	8
1.3 Studiebarometeret.....	10
1.4 Om rapporten.....	10
2 Helhet og sammenheng i lektorutdanningene	12
2.1 Faglig integrasjon i studiefagene	12
2.2 Faglig integrasjon i profesjonsfagene	14
2.3 Faglig integrasjon i praksisen	18
2.4 Rekkefølge og progresjon i praksisen	22
2.5 Manglende faglig integrasjon som sluttårsak?	23
2.6 Helhet og sammenheng fra Studiebarometeret.....	24
2.7 Kjennskap til og samarbeid med andre emner	24
3 Lektorstudentenes profesjonelle identiteter og tilhørighet .	26
3.1 Tilhørighet, sosialt og faglig miljø i første studieår	26
3.2 Tiltak og aktiviteter for å utvikle identitet, tilhørighet og studiemiljø.....	29
3.3 Lektorstudentenes opplevelse av identitet og tilhørighet.....	32
3.4 Undervisernes identitet og tilhørighet.....	36
3.5 Sosialt og faglig miljø fra Studiebarometeret	37
4 Engasjement, motivasjon og innsats.....	39
4.1 Motivert for studieinnsats?.....	40
4.2 Jeg benytter meg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys	41
4.3 Jeg møter godt forberedt til undervisningen	42
4.4 Jeg opplever at studieinnsatsen min er høy	44
4.5 Studieinnsats fra Studiebarometeret.....	44
5 Oppsummering.....	45

Sammendrag

NOKUT evaluerer ulike aspekter av lektorutdanningene gjennom fem evalueringstema. I denne rapporten tar vi for oss evalueringstemaene «Ledelse, organisasjon og samarbeid i lektorutdanningene», «Helhet og sammenheng i lektorutdanningene» og «Lektorstudentenes profesjonelle identiteter og tilhørighet». Rapporten baserer seg på data fra spørreundersøkelser blant tidligere og nåværende lektorstudenter og blant de som underviser lektorstudenter.

Faglig integrasjon i studiefagene

Bare om lag en femdel av studentene og kandidatene mener det *faglige innholdet* i studiefagene i stor grad er tilpasset lektorstudentene, mens nesten halvparten av underviserne mener det samme. Flere av både studenter og undervisere mener studiefagenes *organisering* i stor grad er tilpasset lektorstudentene. Oppfatningene varierer sterkt med institusjonstilhørighet.

Faglig integrasjon i profesjonsfagene

Litt over to tredjedeler av underviserne mener de i stor grad bruker undervisningsmetoder som lektorstudentene selv kan bruke som lærere, og at de i stor grad bruker eksempler fra praksisfeltet i undervisningen. Det er klart færre av studentene som mener dette. Det er også en klart større andel av underviserne – enn studentene – som mener at studentenes erfaringer fra praksis brukes i undervisningen. Nesten 70 prosent av underviserne innen pedagogikk og fagdidaktikk mener at plasseringen av emnet i studieløpet i stor grad legger godt til rette for lektorstudentenes faglige utvikling. Tilsvarende tall for lektorstudentene er langt lavere, og fordelt på institusjon varierer andelen mye.

Faglig integrasjon i praksisen

De fleste studentene fikk veiledning underveis i praksis der både faglig ansatt og praksislærer var til stede samtidig. Selv om de fleste fikk praksisrelatert oppfølging av faglig ansatt underveis, var det et ganske stort mindretall som ikke fikk det. De aller fleste studentene er fornøyde med organiseringen av praksisperiodene. Det gjelder spesielt forhold som er tett knyttet til praksisstedet, mens de er litt mindre fornøyde med informasjonen de fikk i forkant og hvor godt de var forberedt til praksisen. De aller fleste studentene er fornøyde med veiledningen i praksisperiodene og mener de i stor grad oppnådde læringsmålene. Om lag en tredjedel av studentene og kandidatene er i stor grad enige i at rekkefølge og progresjon i undervisning og praksisperioder er godt tilpasset hverandre, og at plasseringen av praksisperiodene i studieløpet legger godt til rette for faglig utvikling. Om lag halvparten er i noen grad enige, og omtrent en femdel er uenige.

Faglig samarbeid på tvers i lektorutdanningen

En femdel av studentene og kandidatene mener at underviserne i fagdidaktikk og pedagogikk har kjennskap til hva som foregår på øvrige emner. Tilsvarende tall for underviserne er noe høyere. For alle de tre respondentgruppene var det flere som mener at underviserne i liten grad – enn i stor grad – har kjennskap til hva som foregår på andre

emner. Skillet går i større grad mellom fagdidaktikk og pedagogikk enn mellom de tre respondentgruppene. Ut fra disse tallene er kjennskapet til resten av studiet bedre blant fagdidaktikerne enn blant pedagogene, noe som kan skyldes at fagdidaktikerne i mange tilfeller er nærmere faglig og organisatorisk tilknyttet studiefagene enn det pedagogene er.

En tredjedel av underviserne oppgir at det er stor grad av samarbeid med kollegaer på *eget* fagfelt om lektorutdanningen, mens en noe større andel oppgir at det i liten grad er tilfelle. Underviserne innen pedagogiske emner har i størst grad deltatt i et slikt samarbeid, tett fulgt av fagdidaktikerne, mens bare en femdel av underviserne på disiplin-fag har gjort det. Samarbeid med kollegaer på *andre* fagfelt om lektorutdanningen er langt mer uvanlig enn på eget fagfelt.

Lektorstudentenes tilhørighet

Et knapt flertall av de aktive studentene opplevde å bli tidlig inkludert i et faglig og sosialt fellesskap med andre lektorstudenter, imidlertid opplevde et mindretall på om lag en fjerdedel at de i liten grad ble det. Blant de frafalte lektorstudentene opplevde rundt en tredjedel i liten grad dette. Det er nokså store forskjeller mellom institusjonene.

Studentene ble spurt om de har deltatt i faglige eller sosiale aktiviteter utenom undervisningen og relatert til utdanningen. De fleste har deltatt på flere ulike typer aktiviteter, men et mindretall har ikke deltatt i det hele tatt eller har deltatt på bare én type aktivitet. Variasjonen mellom institusjonene er lav.

Det store flertallet av både aktive studenter og kandidater mener at de i stor grad føler tilhørighet til lektorstudentene, mens et lite mindretall i stor grad føler tilhørighet til disiplinstudentene.

Nesten halvparten av de aktive studentene oppgir i stor grad at tilhørigheten som lektorstudent har blitt styrket av praksisopplæringen, og at tilhørigheten har blitt sterkere over tid. Et betydelig mindretall (om lag en fjerdedel) mener dette i ingen eller liten grad stemmer. Andelen som i stor grad var enige, øker fra årstrinn til årstrinn. Kandidatene er mer positive til påstanden enn studentene.

Tilhørighet til læreryrket

Blant både de frafalte og de aktive studentene mener i underkant av 20 prosent at det i stor grad stemmer at de fikk tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skolen. Nesten 60 prosent mener det i liten grad stemmer. Forskjellen mellom institusjonene er stor.

Undervisernes identitet og tilhørighet

Blant underviserne i disiplin-fag er det en tredjedel som i liten grad ser på seg selv som en lærerutdanner, og en tredjedel som i stor grad gjør det. Til sammenligning ser nesten tre av fire av underviserne i fagdidaktikk seg selv som en lærerutdanner, mens blant underviserne i pedagogikk er andelen noe høyere. Jo flere lektorstudenter på emnet, jo flere ser på seg selv som en lærerutdanner.

Engasjement, motivasjon og innsats

De fleste nåværende og tidligere lektorstudenter er (var) motiverte for studieinnsats, forskjellene mellom institusjonene er stort sett små. Imidlertid er det litt lavere andeler som oppga å benytte seg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys og som oppga at de møtte godt forberedt til undervisningen. Variasjonen mellom institusjonene på påstanden om å benytte seg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys er ganske stor, selv om de fleste institusjonene ligger nært det nasjonale gjennomsnittet på 40.

Lektorstudentene oppga en total faglig tidsbruk på nesten 30 timer i uka. Dette er noe høyere enn grunnskolelærerstudentene, men klart lavere enn totalen av alle masterstudenter. Variasjonen mellom institusjonene er ganske stor, fra rundt 25 til 40 timer. Lektorstudenter på realfag bruker mest tid på studiene.

1 Innledende kapitler

1.1 Bakgrunn og formål

NOKUT gjennomfører en [evaluering av de femårige lektorutdanningene for trinn 8–13](#) i perioden 2020–2022. NOKUT evaluerer spesifikke aspekter av lektorutdanningene gjennom fem utvalgte evalueringstema som rommer sentrale utfordringer:

1. Nasjonal styring og institusjonell autonomi
2. Ledelse, organisasjon og samarbeid i lektorutdanningene
3. Helhet og sammenheng i lektorutdanningene
4. Lektorstudentenes profesjonelle identiteter og tilhørighet
5. Nye lektors kompetanse og videre utvikling

Gjennom denne tilnærmingen ønsker vi å frembringe mer kunnskap om viktige elementer i lektorutdanningene, og dermed støtte arbeidet for videre kvalitetsutvikling.

Formålet med denne rapporten er å belyse tema 2, 3 og 4. Under lister vi opp disse temaenes mest relevante underpunkter for denne rapporten.

Ledelse, organisasjon og samarbeid i lektorutdanningene

- arenaer og former for samarbeid mellom utvalgte aktører i lektorutdanningene
- rolleforståelse, ansvarsfordeling og kommunikasjon mellom utvalgte aktører i lektorutdanningene
- utvalgte aktørers opplevelser av kvalitet i den administrative og faglige organiseringen av studiet

Helhet og sammenheng i lektorutdanningene

- tiltak og aktiviteter for å utvikle helhet og sammenheng i lektorutdanningene
- helhet og sammenheng i og mellom disiplinfag, fagdidaktikk, pedagogikk og praksisopplæring
- utvalgte aktørers opplevelse av helhet og sammenheng i lektorutdanningene

Lektorstudentenes profesjonelle identiteter og tilhørighet

- UH-institusjoners, praksisskolers og studentenes egne tiltak og aktiviteter som legger til rette for at lektorstudenter skal oppleve tilhørighet til lektorutdanningen og utvikle profesjonelle identiteter
- lektorstudentenes opplevelse av identitet og tilhørighet
- lektorstudenters opplevelse av sosiale fellesskap og faglige fellesskap og sammenheng mellom disse
- lektorstudentenes opplevelse av motivasjon, innsats og trivsel

1.2 Lektorevalueringens spørreundersøkelser

For å fremskaffe kunnskapsgrunnlag til evalueringen gjennomført NOKUT i 2021 spørreundersøkelser blant følgende grupper:

1. Personer som har fullført en lektorutdanning i perioden 2018–2020, heretter omtalt som (lektor)*kandidater eller fullførte*.
2. Personer som startet på en lektorutdanning i 2013 eller senere, og som fortsatt går der, heretter omtalt som *aktive studenter*.
3. Personer som har startet på en lektorutdanning i 2013 eller senere, og som har sluttet uten å ha fullført utdanningen, omtalt som *frafalte*.
4. Rektorer, assisterende rektorer, avdelingsledere, inspektører, trinn- og teamledere ved ungdoms- og videregående skoler i Norge, heretter omtalt som ledere i skolen.
5. Undervisere ved universiteter og høyskoler som har studenter som tilhører 5-årig integrert lektorutdanning for trinn 8–13 på emnet sitt, omtalt som undervisere.

Resultater fra disse spørreundersøkelsene er publisert i deskriptive rapporter på evalueringens nettside.¹ Under beskriver vi kort de undersøkelsene vi bruker i denne rapporten.

Undersøkelsene blant nåværende og tidligere lektorstudenter

Spørreundersøkelsene blant frafalte lektorstudenter, aktive lektorstudenter og lektorkandidater ble gjennomført i februar 2021. Vi delte populasjonen i tre basert på informasjon i datagrunnlaget:

- fullførte: De som har fullført en lektorutdanning, ca. 1300 personer.
- aktive: De som fortsatt går på en lektorutdanning, ca. 4000 personer.
- frafalte: De som har sluttet uten å ha fullført en lektorutdanning, ca. 2500 personer.

Disse tre gruppene ble kontaktet i separate undersøkelser. Respondentene i de ulike undersøkelsene ble stilt en lang rekke spørsmål om blant annet årsaker til at de startet på lektorutdanningen, egen motivasjon og tilhørighet, faglig integrasjon og praksis. I mange tilfeller var spørsmålene like eller tilnærmet like i de ulike undersøkelsene, noe som gjør at vi kan sammenstille resultatene fra dem.

I undersøkelsen blant de fullførte (kandidatene) svarte 574 personer (44 prosent av populasjonen). Tilsvarende tall for de aktive er 1783 og 45, og for de frafalte 783 og 32.

Undersøkelsene blant undervisere på høyskoler og universiteter

Undersøkelsen ble gjennomført som en del av NOKUTs Underviserundersøkelse², som gikk ut til alle vitenskapelig ansatte ved norske universiteter og høyskoler våren 2021.

Alle som deltok i Underviserundersøkelsen, fikk spørsmål om de har undervist eller veiledet i et emne i studieåret 2020–2021. De som svarte «Ja» på dette, fikk en rekke spørsmål om undervisningen i dette emnet. Til slutt fikk de et spørsmål om det var studenter som tilhører det 5-årige integrerte lektorprogrammet for trinn 8–13, herved kalt lektorstudenter, på emnet de underviste i.

¹ <https://www.nokut.no/prosjekter-i-nokut/evaluering-av-lektorutdanningene/>

² <https://www.nokut.no/studiebarometeret/underviserundersokelsen/>

I denne rapporten bruker vi svarene fra underviserne som svarte «Ja» på dette spørsmålet. De fikk blant annet spørsmål om hvordan emnet de underviser i, er tilpasset lektorstudentene og om deres syn på seg selv som lærerutdannere.

Det var til sammen 7182 undervisere som deltok i Underviserundersøkelsen. Av disse var det 5971 som fikk spørsmålet «*Er det studenter som tilhører 5-årig integrert lektorutdanning for trinn 8–13 på emnet ditt?*». Noe over 500 undervisere svarte ja og fikk dermed de følgende spørsmålene knyttet til undervisning av lektorstudenter. To av tre av disse underviser i et disiplinlagt emne, resten fordeler seg på fagdidaktikk og pedagogikk.

1.3 Studiebarometeret

Studiebarometeret er NOKUTs nasjonale spørreundersøkelse om studentenes syn på studiekvalitet, egen motivasjon etc. Undersøkelsen går til alle utdanningstyper på alle utdanningsinstitusjoner.

I noen tilfeller har vi inkludert data fra Studiebarometeret, dette for å gi utfyllende informasjon om noen tema og for å kunne sammenligne lektorutdanningen med andre utdanninger. Noen av spørsmålene i lektorevalueringens spørreundersøkelser er hentet fra Studiebarometeret.

I Studiebarometeret 2021 svarte 688 lektorstudenter, svarprosenten i denne gruppen var 37 prosent. Dette er lavere enn lektorevalueringens spørreundersøkelse blant aktive studenter (1783 respondenter, svarprosent på 45).

Studiebarometeret er ulik lektorevalueringens spørreundersøkelse blant aktive lektorstudenter på flere måter. Dette gjelder blant annet forskjeller i svaralternativ, spørretidspunkt og populasjon.³ Man kan dermed ikke forvente at svarfordelingene er like mellom undersøkelsene, selv i de tilfellene hvor spørsmålsformuleringene er like.

1.4 Om rapporten

Rapporten er primært basert på lektorevalueringens spørreundersøkelser. Den skiller seg fra rapportene om hver av spørreundersøkelsene ved at den sammenstiller og analyserer data på tvers av disse undersøkelsene. Vi bruker primært spørsmål i spørreundersøkelsene som er like / tilnærmet like og som dermed kan sammenlignes. I tillegg trekker vi inn data fra Studiebarometeret.

³ Studiebarometeret gjennomføres årlig i oktober–november, lektorundersøkelsene i februar–mars. Studiebarometeret inkluderer 2.- og 5.-årsstudenter på de lange master- og profesjonsutdanningene, mens lektorundersøkelsene inkluderte alle årstrinn. Studiebarometeret 2021 inkluderte de som ble tatt opp i og 2017 og 2020, mens lektorundersøkelsen inkluderte alle som ble tatt opp i perioden 2013–2019. Antallet respondenter i lektorundersøkelsen blant de aktive studentene er høyere enn antallet lektorrespondenter i Studiebarometeret 2021. Svaralternativene i Studiebarometeret skiller seg fra svaralternativene i lektorundersøkelsene, primært fordi det er «labels» bare på ytterpunktene i Studiebarometeret («Ikke enig – 1» til «Helt enig – 5»). (Vel å merke tilsier NOKUTs erfaringer fra tester av ulike varianter av svaralternativ at svarfordelingen (uansett variant) blir ganske lik dersom spørsmålsformuleringen er lik).

Rapporten dekker mange aspekter av utdanningskvalitet, sett fra ståstedet til en rekke ulike aktører og bør dermed kunne gi oppdatert og forbedret innsikt i lektorevalueringen.

I denne rapporten presenterer vi primært data på overordnet, «nasjonalt» nivå. Vi bryter i noen tilfeller ned dataene på institusjons- og fagretningsnivå.

Rapporten er deskriptiv. Det er ikke gjort analyser av for eksempel hvordan respondentenes bakgrunnsvariabler påvirker svarene. Dette er spesielt relevant når vi omtaler forskjeller mellom institusjoner og fagretninger, men vi har ikke undersøkt om institusjonsforskjellene har en sammenheng med kjennetegn ved respondentene. Ofte skiller de minste institusjonene seg mest ut. Det kan være mange årsaker til dette, blant annet:

- Det relativt få antallet svarende på en del av de små institusjonene medfører lettere ekstreme resultater (imidlertid har vi ikke inkludert resultater når det er færre enn 15 respondenter, og det er nesten alltid minst 40 bak hvert tall).
- De største institusjonene har flere lektorutdanninger (studieprogram/fagretninger), og vi viser totaltallene for disse, noe som skjuler eventuelle ekstreme tall for det enkelte studieprogram/fagretning. Dette er ikke tilfelle for de små institusjonene.
- Små institusjoner kan ofte ha både en annerledes kultur og struktur enn de store institusjonene. De kan også være mer avhengig av enkeltpersoner/ildsjeler enn store institusjoner, noe som kan gi både positive og negative utslag.

Vi har i signifikanstestet forskjellene mellom gruppene i noen av de tilfellene der vi omtaler slike forskjeller.⁴

Vi bruker følgende forkortelser i rapporten:

Tabell 1-1: Forkortelser

Forkortelse	Fullt navn
HINN	Høgskolen i Innlandet
MF	MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn
Nord	Nord universitet
NMBU	Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
NTNU	Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
UiA	Universitetet i Agder
UiB	Universitetet i Bergen
UiO	Universitetet i Oslo
UiS	Universitetet i Stavanger
USN	Universitetet i Sørøst-Norge
UiT	Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet

⁴ Verdt å merke er at en svært liten forskjell kan være signifikant om det er mange respondenter, noe som til dels er tilfeller her.

2 Helhet og sammenheng i lektorutdanningene

Vi ser nå på hvordan frafalte lektorstudenter, aktive lektorstudenter, lektorkandidater og undervisere opplevde faglig integrasjon. Noen av spørsmålene handler også litt om det administrative; det administrative og det faglige kan i noen tilfeller gå litt over i hverandre.

Faglig integrasjon er relevant for evalueringstemaene «Helhet og sammenheng i studieprogrammene» og «Ledelse, organisasjon og samarbeid».

2.1 Faglig integrasjon i studiefagene

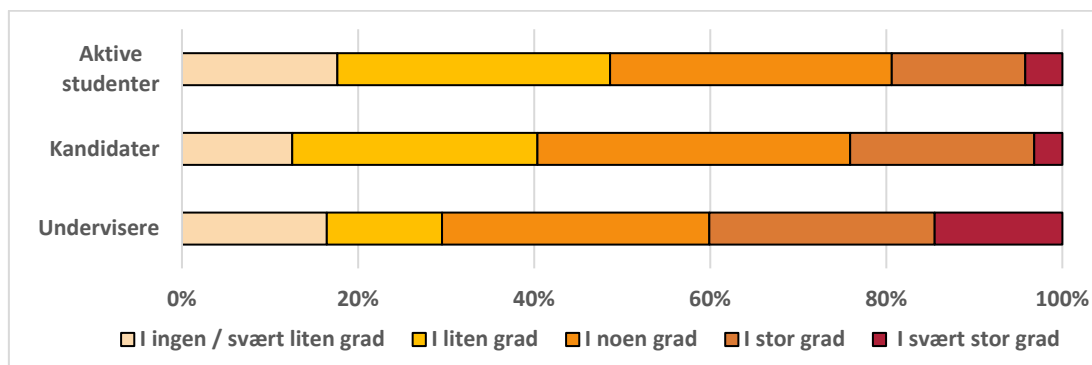
Alle studentene og kandidatene fikk disse spørsmålene. Blant underviserne gikk spørsmålene bare til de som oppga å undervise i et disiplinlig emne med lektorstudenter, rundt 350 undervisere besvarte disse spørsmålene. Det var fem svarkategorier på de to spørsmålene: «I ingen / svært liten grad», «I liten grad», «I noen grad», «I stor grad» og «I svært stor grad». Under viser vi svarfordelingene.

Underviserne ble spurt om sitt *emne*⁵ fordi mange neppe har god oversikt over studiefagene i sin helhet. Det er heller ikke hensiktsmessig å spørre studenter om hvert emne, men heller totalopplevelsen deres av studiefagene, altså emnene.

Er innholdet i studiefagene (disiplinfagene) tilpasset lektorstudentene?

De aktive studentene fikk spørsmålet «*Er studiefagene tilpasset lektorstudentene, med tanke på faglig innhold?*», mens kandidatene fikk samme spørsmål formulert med fortidsform.⁶ De av underviserne som oppga at de underviste på *disiplinfag*, fikk en noe annen, men likevel sammenlignbar variant: «*Er emnet tilpasset lektorstudentene, med tanke på faglig innhold?*»⁷.

Figur 2-1: «Er studiefagene tilpasset lektorstudentene, med tanke på faglig innhold?». Svarfordeling.

En klart høyere andel av underviserne (40 prosent) oppga at studiefagene «I stor grad» og «I svært stor grad» er tilpasset lektorstudentene med tanke på faglig innhold enn kandidatene (24 prosent) og de aktive studentene (19 prosent). Samtidig som mange av

⁵ I spørreskjemaet ble respondentene bedt om å: «Vi ønsker at du besvarer spørsmålene videre med utgangspunkt i ett spesifikt emne som du har undervist/veiledet i studieåret 2020–2021.»

⁶ Kandidatenes variant: «Studiefagene var tilpasset lektorstudentene, med tanke på faglig innhold.»

⁷ Her ble det bak spørsmålet spesifisert «(pensum, undervisningsformer, oppgaver osv.)».

underviserne mente det i stor grad gjøres, var det en relativt stor andel av underviserne som mente det i ingen eller i liten grad blir gjort (cirka 30 prosent). Det er altså langt ifra slik at undervisere og studenter (og for så vidt kandidater) har helt motsatt syn på dette.

Forskjellen mellom gruppene kan til dels skyldes at mange studenter har liten kunnskap om dette, noe som igjen kan skyldes at mange ansatte i liten grad informerer studentene om faglig tilpasning. Andelen «Vet ikke / ikke relevant» var under 6 prosent for alle gruppene.

Andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» er størst blant underviserne og minst blant studentene, både nasjonalt og på de fleste institusjonene. Blant de seks institusjonene med flest respondenter er andel «I stor grad» og «I svært stor grad» størst på UiA – blant både kandidater (39 prosent) og undervisere (64 prosent). Med tanke på faglig innhold kan det dermed se ut som at studiefagene er godt tilpasset lektorstudentene på UiA. På UiS er andelen blant underviserne 17 prosent, mens de andre gruppene er nærmere landssnittet. På UiT er andelen blant kandidatene 8 prosent, mens de andre gruppene er nærmere landssnittet. I de fleste tilfellene er forskjellene mellom ytterpunktene blant institusjonene signifikant forskjellige fra mange av de andre institusjonene. For eksempel er resultatene blant underviserne på UiS signifikant forskjellig fra NTNU, UiT og UiA.

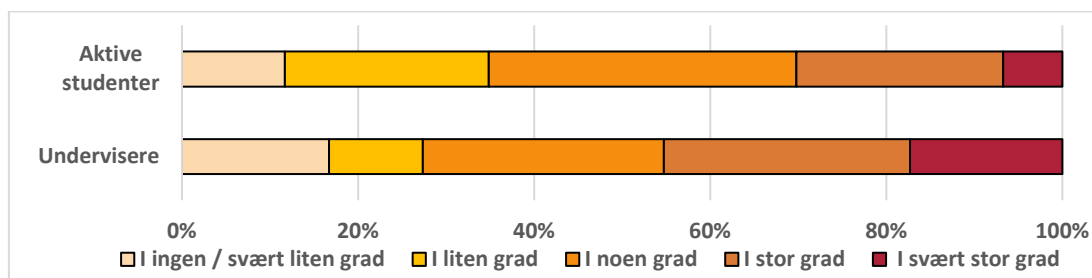
Om vi inkluderer de minste institusjonene, finner vi størst andel «I stor grad» og «I svært stor grad» blant de aktive studentene på MF og USN.

Fordelt på fagretninger, er andelen blant de aktive studentene størst på kroppsøving og historie/religion, mens det er små forskjeller blant kandidatene. Realfag har lavest andel av alle fagretningene, både blant studenter og undervisere.

Er organiseringen av studiefagene (disiplinfagene) tilpasset lektorstudentene?

Vi spurte også om tilpassing av organiseringen: De aktive studentene fikk spørsmålet «*Er studiefagene tilpasset lektorstudentene, med tanke på organisering?*», mens underviserne i disiplinlag fikk en noe annen, men likevel sammenlignbar variant: «*Er emnet tilpasset lektorstudentene, med tanke på organisering?*»⁸. Kandidatene fikk altså ikke dette spørsmålet. Svarfordelingen vises under.

Figur 2-2: «Er studiefagene tilpasset lektorstudentene, med tanke på organisering?». Svarfordeling.

Det er også en høyere andel av underviserne (45 prosent) som oppga at studiefagene «I stor grad» og «I svært stor grad» er tilpasset lektorstudentene med tanke på organiseringen enn de aktive studentene (30 prosent) på denne påstanden. Likevel er ikke forskjellen

⁸ Bak spørsmålet ble det spesifisert «(gruppeinndeling, praksisperioder, det å unngå timeplankollisjon)».

mellom gruppene veldig stor, og forskjellen er klart mindre enn på forrige spørsmål. Det kan tyde på at manglende organisatorisk tilpasning er et fenomen som både mange studenter og ansatte kjenner seg igjen i. På dette spørsmålet var andelen som svarte «Vet ikke / ikke relevant» blant underviserne såpass høy som ni prosent (fire prosent blant studentene).

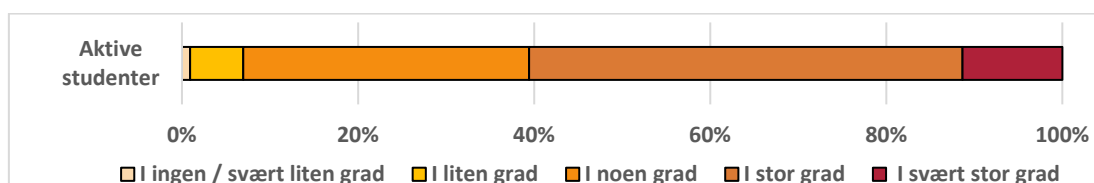
Som på forrige påstand skiller UiA seg ut ved at en stor andel av studentene og de ansatte i stor grad er enige i at studiefagene er tilpasset lektorstudentene. Men det er også størst andeler blant de aktive studentene på MF og USN som i stor grad er enige i påstanden.

Fordelt på fagretninger, er andelen studenter som i stor grad er enige i påstanden, størst på kroppsøving og historie/religion. Blant underviserne er andelen høyest på historie/religion. Andelen er lavest på realfag, både blant studenter og undervisere.

Progresjon i studiefagene

Faglig integrasjon kan også forstås som at emnene (innen studiefagene) er tilpasset hverandre med tanke på progresjon. De aktive studentene ble stilt spørsmålet «I hvilken grad er studieprogrammet bygd opp slik at: – Det er god progresjon i studiefagene».

Figur 2-3: «Det er god progresjon i studiefagene». Svarfordeling.

Det er høy grad av enighet i at programmet er bygd opp slik at det er god progresjon i studiefagene (61 prosent «I stor grad» og «I svært stor grad»). Bare 7 prosent oppga i ingen eller liten grad.

På denne påstanden er det ikke særlig store forskjeller mellom de største institusjonene. Fagretningen kroppsøving har lavest andel, realfag og historie/religion høyest.

2.2 Faglig integrasjon i profesjonsfagene

Alle de aktive studentene (og kandidatene der det er relevant) fikk spørsmålene vi presenterer i dette delkapitlet.

Spørsmålene gikk bare til de underviserne som oppga å undervise i et profesjonsfaglig emne med lektorstudenter. Rundt 150 undervisere besvarte disse spørsmålene (rundt tre fjerdedeler i didaktikk, resten i pedagogikk).

Det var fem svarkategorier på spørsmålene: «I ingen / svært liten grad», «I liten grad», «I noen grad», «I stor grad» og «I svært stor grad». Under viser vi svarfordelingene.

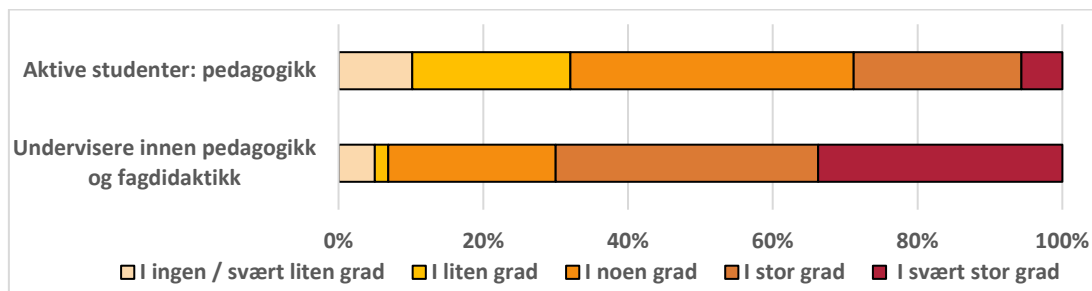
Brukes undervisningsmetoder som lektorstudentene selv kan bruke som lærer?

De aktive studentene fikk følgende spørsmål tilknyttet pedagogikk: «Bruker underviserne undervisningsmetoder du selv kan bruke som lærer?». Underviserne fikk en annen, men

likevel sammenlignbar variant: «Brukes undervisningsmetoder som lektorstudentene selv kan bruke som lærere?».

Under viser vi svarfordelingene for studenter og opplevelsene deres i pedagogikk og for undervisere innen pedagogikk og fagdidaktikk samlet.

Figur 2-4: «Bruker underviserne undervisningsmetoder du selv kan bruke som lærer». Svarfordeling.

Litt over to tredjedeler av underviserne mener de «I stor grad» og «I svært stor grad» bruker undervisningsmetoder som lektorstudentene selv kan bruke som lærere, mens litt under en tredjedel av studentene mener det samme (om underviserne i pedagogikk).

Om vi splitter underviserne, ser vi at en langt større andel av pedagogene enn av didaktikerne oppga at de «I stor grad» og «I svært stor grad» bruker slike undervisningsmetoder. På den måten blir forskjellen på studentenes og undervisernes svar enda større, all den tid vi bare spurte studentene om pedagogikken.

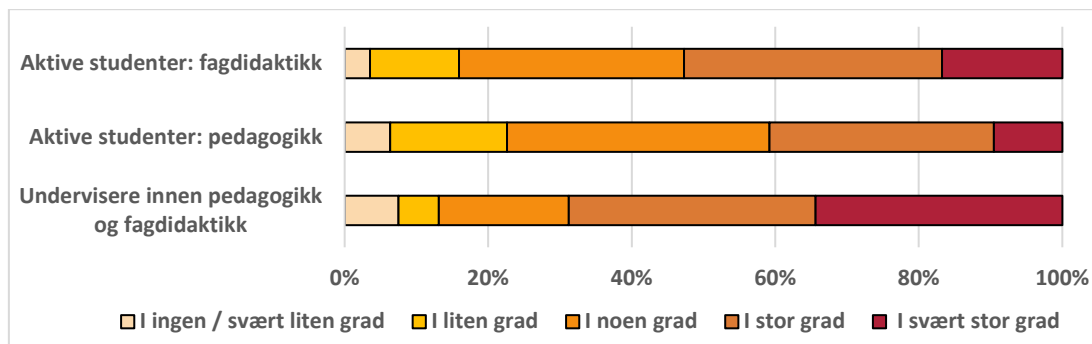
Fordelt på institusjon, varierer andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» blant studentene fra rundt 20 prosent på NTNU, UiB og UiS til 71 prosent på MF. Det er små forskjeller mellom fagretningene. Vi deler ikke opp tallene for undervisere pga. få svarende på de fleste institusjonene.

Brukes eksempler fra praksisfeltet i undervisningen?

De aktive studentene fikk to like spørsmål, ett tilknyttet pedagogikk og ett tilknyttet fagdidaktikk: «Bruker underviserne eksempler fra praksisfeltet (case, video, transkripsjoner, elevarbeid, oppgaver etc.)?». Underviserne fikk det svært lignende spørsmålet «Brukes eksempler fra praksisfeltet i undervisningen (case, video, transkripsjoner, elevarbeid, oppgaver etc.)?».

Under viser vi svarfordelingene for studenter og opplevelsene deres i pedagogikk og fagdidaktikk og for undervisere innen pedagogikk og fagdidaktikk samlet.

Figur 2-5: «Bruker underviserne eksempler fra praksisfeltet (case, video, transkripsjoner, elevarbeid, oppgaver etc.)». Svarfordeling.

Rundt to tredjedeler (69 prosent) av underviserne innen pedagogikk og fagdidaktikk mener de «I stor grad» og «I svært stor grad» bruker eksempler fra praksisfeltet i undervisningen. Tilsvarende tall for lektorstudentene er 53 prosent da de ble spurt om fagdidaktikk, og 41 prosent da de ble spurt om pedagogikk. Andelen undervisere som er enige i påstanden er klart større enn andelen blant studentene.

Om vi splitter underviserne, ser vi også her at en større andel av pedagogene enn av didaktikerne oppga at de «I stor grad» og «I svært stor grad» bruker eksempler fra praksisfeltet. Avstanden mellom det studentene og underviserne opplever i pedagogikkemnene er altså enda større enn det figuren viser.

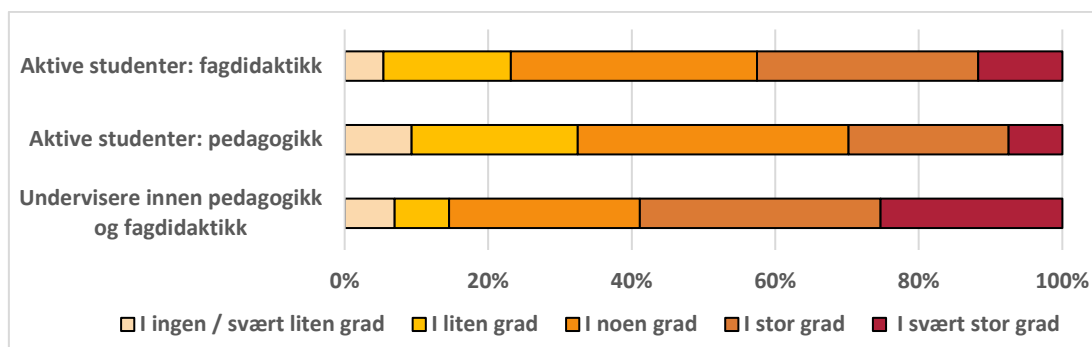
Fordelt på institusjon, varierer andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» på påstanden om pedagogikk blant studentene fra rundt 25 prosent på Nord og UiS til rundt 60 prosent på UiO og MF. På påstanden om fagdidaktikk er bildet temmelig likt; det varierer fra 30 prosent på Nord og UiS til 67 prosent på UiO og MF. Det er små forskjeller mellom fagretningene. Vi deler ikke opp tallene for undervisere pga. få svarende på de fleste institusjonene.

Brukes studentenes erfaringer fra praksis i undervisningen?

De aktive studentene fikk to like spørsmål, ett tilknyttet pedagogikk og ett tilknyttet fagdidaktikk: «Brukes studentenes erfaringer fra praksis i undervisningen?». Underviserne fikk spørsmålet «Brukes lektorstudentenes erfaringer fra praksis i undervisningen?».

Under viser vi svarfordelingene for studenter og opplevelsene deres i pedagogikk og fagdidaktikk og for undervisere innen pedagogikk og fagdidaktikk samlet.

Figur 2-6: «Brukes studentenes erfaringer fra praksis i undervisningen». Svarfordeling.

Rundt 60 prosent av underviserne innen pedagogikk og fagdidaktikk mener at studentenes erfaringer fra praksis «I stor grad» og «I svært stor grad» brukes i undervisningen. Tilsvarende tall for lektorstudentene er 30 prosent da de ble spurt om pedagogikk, og 43 prosent da de ble spurt om fagdidaktikk. Andelen undervisere som er enige i påstanden er klart større enn andelen blant studentene.

En større andel av pedagogene enn av didaktikerne oppga at de i stor eller svært stor grad bruker studentenes erfaring fra praksis. Også her er avstanden mellom det studentene og underviserne opplever i pedagogikkemnene større enn det figuren viser.

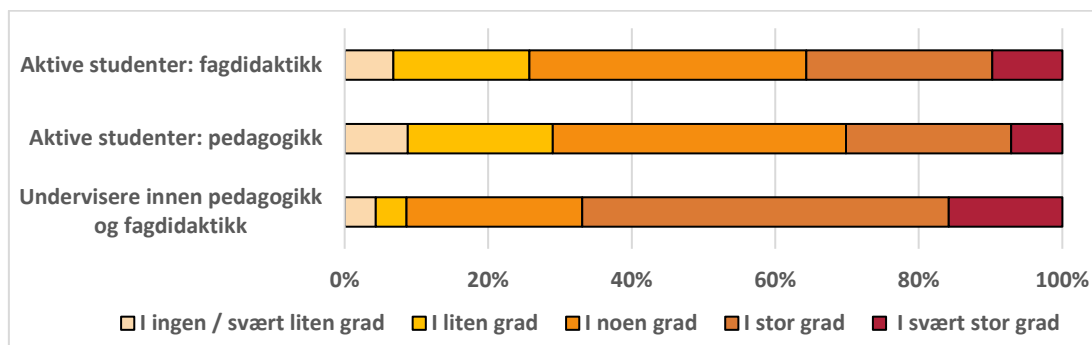
Fordelt på institusjon, varierer andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» på påstanden om pedagogikk blant studentene fra rundt 20 prosent på mange av institusjonene til nesten 70 prosent på MF. På påstanden om fagdidaktikk varierer andelen fra rundt 20 prosent på Nord og UiS til rundt 60 prosent på MF og UiT. Det er små forskjeller mellom fagretningene. Vi deler ikke opp tallene for undervisere pga. få svarende på de fleste institusjonene.

Legger emnets plassering i studieløpet godt til rette for faglig utvikling?

De aktive studentene fikk spørsmålet «Plasseringen av fagdidaktikk i studieløpet legger godt til rette for min faglige utvikling som lærer» og et tilsvarende om pedagogikk. Underviserne fikk det svært lignende spørsmålet «Legger plasseringen av emnet i studieløpet godt til rette for lektorstudentenes faglige utvikling?».

Under viser vi svarfordelingene for studenter og opplevelsene deres i pedagogikk og fagdidaktikk og for undervisere innen pedagogikk og fagdidaktikk samlet.

Figur 2-7: «Legger plasseringen av emnet i studieløpet godt til rette for faglig utvikling». Svarfordeling.

Nesten 70 prosent av underviserne innen pedagogikk og fagdidaktikk mener at plasseringen av emnet i studieløpet «I stor grad» og «I svært stor grad» legger godt til rette for lektorstudentenes faglige utvikling. Tilsvarende tall for lektorstudentene er 30 prosent da de ble spurt om pedagogikk, og 36 prosent da de ble spurt om fagdidaktikk. I dette tilfellet er det store forskjeller i svarene til underviserne og studentene; underviserne er langt mer enige enn studentene i påstanden.

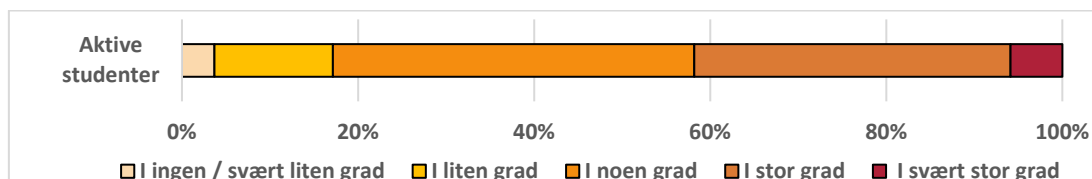
På dette spørsmålet er det ingen forskjeller mellom pedagogene og didaktikerne.

På begge disse påstandene, både den om pedagogikk og den om fagdidaktikk, varierer andelen som svarte «I stor grad» og «I svært stor grad» blant studentene fra rundt 20 prosent på HINN og UiS til 60 prosent på MF. Det er relativt små forskjeller mellom fagretningene, men studentene på realfag og kroppsøving er noe mer enige i påstanden om fagdidaktikk enn studentene på de andre fagretningene. Vi deler ikke opp tallene for undervisere på grunn av få svarende på de fleste institusjonene.

Progresjon i profesjonsfagene

Faglig integrasjon kan også forstås som at emnene (innen profesjonsfagene) er tilpasset hverandre med tanke på progresjon. De aktive studentene ble stilt spørsmålet «I hvilken grad er studieprogrammet bygd opp slik at: – Det er god progresjon i profesjonsfagene». Her inngår altså både fagdidaktikk og pedagogikk.

Figur 2-8: «Det er god progresjon i profesjonsfagene». Svarfordeling.

Omtrent 41 prosent mener at progresjonen i profesjonsfagene «I stor grad» og «I svært stor grad» er god. Midtkategorien «I noen grad» er spesielt stor her; 41 prosent valgte den. 17 prosent oppga «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad».

Andelen som svarte «I stor grad» og «I svært stor grad» varierer fra rundt 30 prosent på UiT, UiS og HINN til 75 prosent på MF. Det er små forskjeller mellom fagretningene.

2.3 Faglig integrasjon i praksisen

Vi skal nå se nærmere på hvordan de aktive lektorstudenter vurderer praksisperiodene sine, med vekt på faglig og organisatorisk integrasjon med de andre delene av lektorutdanningen.

Veiledning fra faglig ansatt?

Flertallet av studentene, 60 prosent, fikk veiledning underveis i praksis der både faglig ansatt og praksislærer var til stede samtidig. 40 prosent fikk det ikke.

(Spørsmålsformuleringen var «Fikk du veiledning underveis i praksis hvor både ansatt på universitetet/høyskolen og praksislærer var til stede samtidig (fysisk eller digitalt)?» – og

gjaldt den siste praksisperioden.). Andelen som fikk slik veiledning, var høyest blant de som hadde individuell praksis og parpraksis (rundt 75 prosent) og lavest for dem som hadde gruppepraksis og observasjonspraksis (rundt 40 prosent). Hele 93 prosent av respondentene på UiA oppga at de fikk veiledning av faglig ansatt og praksislærer samtidig, mens rundt 40 prosent oppga det samme på UiO, NMBU og UiS. Type praksis ser ikke ut til å ha særlig betydning; om vi bare ser på den vanligste praksisformen, undervisningspraksis, finner vi de samme forskjellene mellom institusjonene.

På spørsmålet «*Fikk du praksisrelatert veiledning/oppfølging av ansatt på universitetet/høyskolen underveis i din siste praksisperiode?*» svarte et ganske stort mindretall (30 prosent) at de ikke fikk veiledning fra faglig ansatt. 42 prosent fikk veiledning ved besøk på praksisskolen, 25 prosent via e-post, Skype, telefon etc. og 10 prosent på campus. Hvis vi ser bort fra de som ikke fikk veiledning fra faglig ansatt, fikk 65 prosent veiledning ved besøk på praksisskolen, 25 prosent via e-post etc. og 10 prosent på campus.

Hele 98 prosent av respondentene på UiA oppga at de fikk en form for praksisrelatert veiledning/oppfølging underveis, rundt 80 prosent fikk det på flere av institusjonene, på UiS fikk nesten 50 prosent det. Type praksis ser heller ikke her ut til å forklare forskjellene mellom institusjonene.

Var skolefagene de underviste i relevante for studiefagene?

Vi kartla hvorvidt skolefagene de underviste i var relevante for studiefagene deres med spørsmålet «*Underviste du i skolefag som var relevante for dine studiefag?*». Det store flertallet, 78 prosent, svarte «Ja, underviste bare i relevante fag». Ytterligere 15 prosent svarte «Ja, underviste også i andre fag». Bare 1 prosent oppga at de underviste i skolefag som ikke var relevante for studiefagene deres. 6 prosent oppga at de ikke underviste. Blant de som underviste i praksis, er det altså svært få tilfeller av undervisning i ikke-relevante fag. Det var stort sett små forskjeller mellom institusjonene på dette spørsmålet.

Gjennomgang av læringsmål sammen med praksislærer?

Langt flere oppga «Ja» enn «Nei» på spørsmålet om de gikk gjennom læringsmålene for praksisperioden sammen med praksislærer. Hvis vi ser bort fra de som ikke husker, gikk 67 prosent gjennom læringsmålene sammen med praksislærer, 33 prosent gjorde det ikke. På MF oppga rundt 90 prosent av respondentene at de gikk gjennom læringsmålene sammen med praksislærer, tilsvarende tall på NTNU, USN og UiB var rundt 50 prosent. Type praksis ser heller ikke her ut til å forklare forskjellene mellom institusjonene.

Total arbeidsmengde i praksisperioden

Noe over 50 prosent oppga at «... *total arbeidsmengde på studiet, sammenlignet med når du ikke har praksis?*» ble «Høyere» eller «Mye høyere» både underveis i og rett etter praksis. I tillegg oppga om lag 30 prosent «Omtrent likt» og om lag 10 prosent «Mye lavere» eller «Lavere», både underveis og rett etter praksis.

På NTNU og UiB oppga nesten 70 prosent at arbeidsmengden var høyere eller mye høyere *underveis*, mens tilsvarende tall var rundt 40 prosent for HINN, MF og USN. På USN og UiB

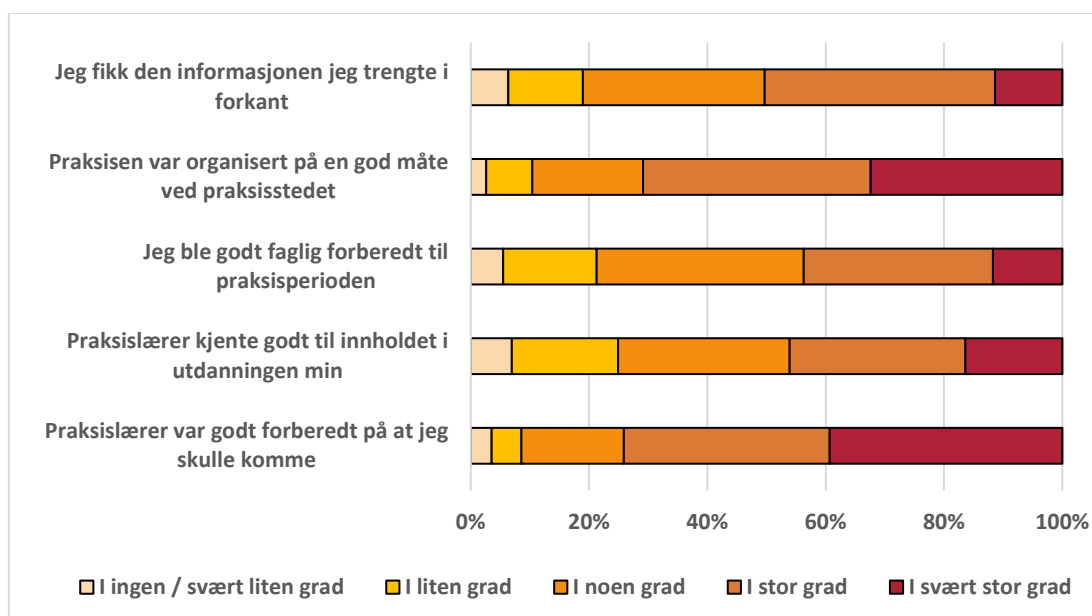
oppga nesten 70 prosent at arbeidsmengden var høyere eller mye høyere *rett etter praksis*, mens tilsvarende tall var rundt 40 prosent for NMBU og MF. Når vi bare ser på undervisningspraksis og kombinerer de to spørsmålene om arbeidsmengde, finner vi at om lag halvparten av studentene på hver av institusjonene oppga at arbeidsmengden var høyere eller mye høyere, spennet går fra 40 prosent til 70 prosent, høyest på UiB og NTNU, lavest på MF og NMBU.

Organisering

Studentene ble forelagt fem påstander om organiseringen av praksis som i sum gir en del informasjon om samarbeid og faglig integrasjon mellom studiested og praksissted.

Innledningsteksten var «*Organiseringen av din siste praksisperiode: I hvilken grad mener du:*». Det var fem svarkategorier, fra «I Ingen / svært liten grad» til «I svært stor grad».

Figur 2-9: «Organiseringen av din siste praksisperiode: I hvilken grad mener du:». Svarfordeling.

Påstandene flest er enige i er «*Praksislærer var godt forberedt på at jeg skulle komme*» og «*Praksisen var organisert på en god måte ved praksisstedet*»: Her oppga henholdsvis 74 prosent og 71 prosent «I stor grad» eller «I svært stor grad». Rundt halvparten svarte tilsvarende på de andre påstandene.

Relativt store mindretall (om lag 20 prosent) oppga at de i ingen eller liten grad fikk informasjonen de trengte i forkant, og at de ikke ble godt faglig forberedt til praksisperioden.

Størst andel (25 prosent) «I Ingen / svært liten grad» eller «I liten grad» er det på påstanden «*Praksislærer kjente godt til innholdet i utdanningen min*». Dette står i noen grad i kontrast til den svært lave andelen (9 prosent) som svarte i ingen / liten grad på påstanden om at praksislærer ikke var godt forberedt.

Vi har valgt å bryte ned tallene på institusjon for de som oppga at de hadde undervisningspraksis som sin siste praksisperiode, dette for å få mer sammenlignbare tall.

De fleste institusjonene ligger nært de nasjonale tallene på disse påstandene. Vi omtaler her noen unntak. Hele 80 prosent av respondentene på MF oppga at de «I stor grad» og «I svært stor grad» «... fikk den informasjonen jeg trengte i forkant». På påstanden «Jeg ble godt faglig forberedt til praksisperioden» er det en del variasjon: 70 prosent av respondentene på MF og NMBU oppga «I stor grad» og «I svært stor grad», mens 33 prosent på UIB oppga det samme. På påstanden «Praksislærer var godt forberedt på at jeg skulle komme» oppga rundt 90 prosent på USN og MF «I stor grad» og «I svært stor grad», mens 62 prosent på Nord oppga det samme.

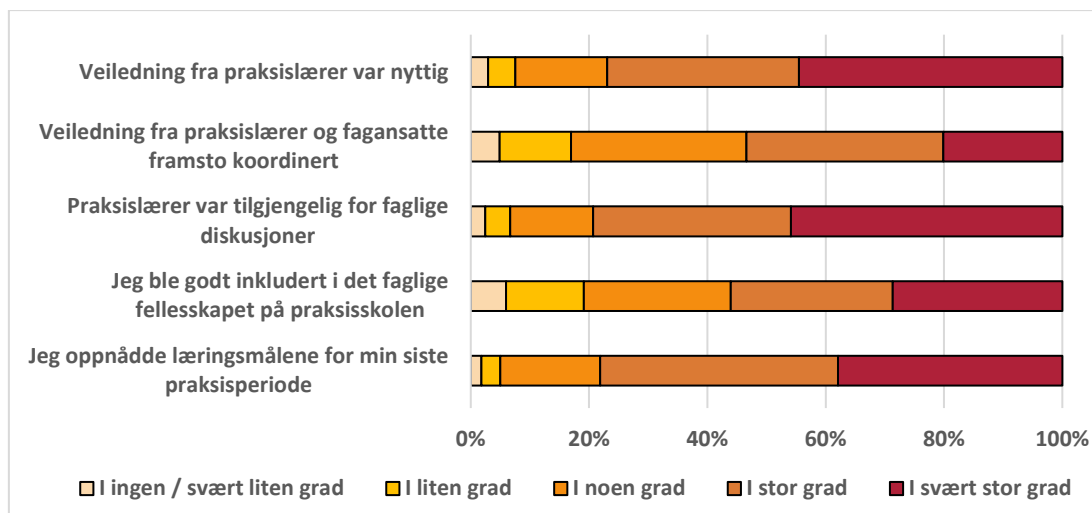
Det er svært små forskjeller når vi bryter ned disse dataene på fagretning, type praksis og type skole (ungdomsskole, studiespesialiserende og yrkesfag).

Studenter i sitt 2. studieår er i mindre grad enn sine mer erfarne medstudenter enige i alle disse fem påstandene. Disse resultatene kan dels forklares av at 2.-årsstudentene i langt større grad enn de mer erfarne studentene hadde observasjonspraksis som siste praksis; og denne praksisformen hadde lavere scorer enn de andre formene. Resultatene kan også forklares av at de ferskeste studentene (i populasjonen vår) ikke er like flinke som de mer erfarne til å skaffe informasjon på forhånd, forstå hvordan praksisstedene fungerer etc. I tillegg kan de mer erfarne ha justert forventningene sine til praksisstedene; tre av påstandene handler jo om forhold ved praksisstedet.

Veiledning, fellesskap og læringsmål

Studentene ble også forelagt fem påstander om veiledning, fellesskap og læringsmål som stort sett dreier seg om forhold ved praksisstedet. Innledningsteksten var «*Opplevd faglig kvalitet i siste praksisperiode: I hvilken grad mener du:*».

Figur 2-10: «Opplevd faglig kvalitet i siste praksisperiode: I hvilken grad mener du:». Svarfordeling.

Påstandene flest er enige i er «Praksislærer var tilgjengelig for faglige diskusjoner», «Veiledning fra praksislærer var nyttig» og «Jeg oppnådde læringsmålene for min siste praksisperiode». Her oppga nesten 80 prosent «I stor grad» eller «I svært stor grad».

På «*Veiledning fra praksislærer og fagansatte framsto koordinert*» og «*Jeg ble godt inkludert i det faglige fellesskapet på praksisskolen*» er tilsvarende tall noe over 50 prosent. Her oppga nesten 20 prosent «I Ingen / svært liten grad» eller «I liten grad».

Vi har også her brutt ned tallene på institusjonsnivå for de som oppga at de hadde undervisningspraksis i siste praksisperiode. De fleste institusjonene ligger nært de nasjonale tallene. Dette er ikke unaturlig, da en mulig institusjonseffekt lett vil forsvinne når vi spør om forhold ved det enkelte praksisstedet. Forskjellene mellom institusjonene er da også størst på påstanden som i størst grad handler om institusjonen, «*Veiledning fra praksislærer og fagansatte framsto koordinert*». Her varierer andel som oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» fra rundt 70 prosent på HINN og USN til rundt 40 prosent på NMBU.

Det er svært små forskjeller når vi bryter ned disse dataene på fagretning, type praksis og type skole (ungdomsskole, studiespesialiserende og yrkesfag) og årstrinn.

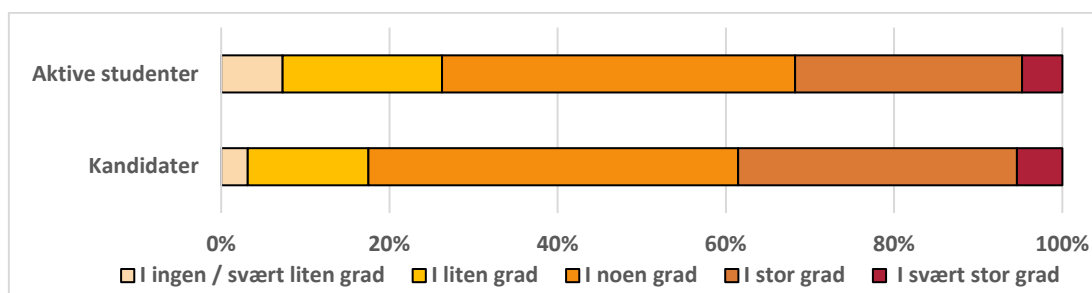
2.4 Rekkefølge og progresjon i praksisen

Vi skal nå se nærmere på hvordan aktive lektorstudenter og lektorkandidater opplevde rekkefølge og progresjon av praksisperiodene. Det var fem svarkategorier på de to spørsmålene: «I ingen / svært liten grad», «I liten grad», «I noen grad», «I stor grad» og «I svært stor grad». Under viser vi svarfordelingene.

Er rekkefølge og progresjon i undervisning og praksisperioder godt tilpasset hverandre?

De aktive studentene fikk påstanden «*Rekkefølge og progresjon i undervisning og praksisperioder er godt tilpasset hverandre*». Kandidatene fikk samme påstand i fortidsform. Under viser vi svarfordelingene.

Figur 2-11: «Er rekkefølge og progresjon i undervisning og praksisperioder godt tilpasset hverandre». Svarfordeling.

Om lag en tredjedel er «I stor grad» og «I svært stor grad» enige i at rekkefølge og progresjon i undervisning og praksisperioder er godt tilpasset hverandre, mens om lag en fjerdedel («I ingen / svært liten grad» og «I liten grad») er enige. Kandidatene er noe mer positive enn studentene, men det dreier seg om små forskjeller.

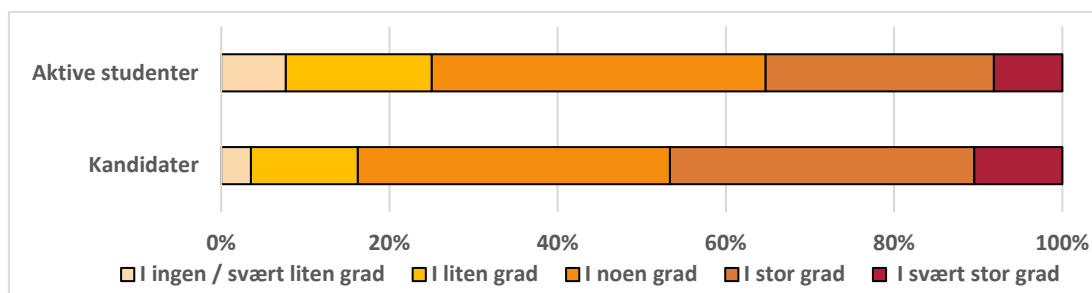
Disse tallene harmonerer godt med noe vi så tidligere: At om lag like store andeler av studentene (30 til 36 prosent) «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige i at plasseringen av pedagogikk og fagdidaktikk i studieløpet legger godt til rette for faglig utvikling.

Vi har også her brutt ned tallene på institusjon. Blant studentene varierer andel som oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» fra rundt 70 prosent på MF, rundt 50 prosent på UiA og til rundt 20 prosent på HINN, NTNU, UiB og USN. Blant kandidatene på de største institusjonene varierer andelen fra rundt 60 prosent på UiA til rundt 30 prosent på UiB og rundt 20 prosent på UiS. Det er svært små forskjeller når vi bryter ned disse dataene på fagretning.

Legger plasseringen av praksisperiodene i studieløpet godt til rette for faglige utvikling?

De aktive studentene fikk påstanden «Plasseringen av praksisperiodene i studieløpet legger godt til rette for min faglige utvikling som lærer». Kandidatene fikk samme påstand i fortidsform. Under viser vi svarfordelingene.

Figur 2-12: «Legger plasseringen av praksisperiodene i studieløpet godt til rette for min faglige utvikling som lærer». Svarfordeling.

Om lag en tredjedel av studentene er «I stor grad» og «I svært stor grad» enige i at plasseringen av praksisperiodene i studieløpet legger godt til rette for deres faglige utvikling som lærer. Tilsvarende tall for kandidatene er nesten 50 prosent. Kandidatene er altså en del mer positive enn studentene, men heller ikke her er det snakk om store forskjeller.

Vi har også her brutt ned tallene på institusjon. Blant studentene varierer andel som oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» fra rundt 80 prosent på MF og 60 prosent på UiA, til rundt 20 prosent på NTNU og UiB. Blant kandidatene på de største institusjonene varierer andelen fra rundt 80 prosent på UiA til rundt 30 prosent på UiB og UiS. Det er svært små forskjeller når vi bryter ned disse dataene på fagretning.

2.5 Manglende faglig integrasjon som sluttårsak?

De *frafalte* lektorstudentene fikk flere påstander der de ble bedt om å gradere betydningen av ulike påstander (mulige sluttårsaker). En av dem handlet om underviserne var bevisste på at det fantes lektorstudenter, en annen om den faglige sammenhengen mellom studiefag og profesjonsfag var for dårlig.

Bare 22 prosent av de *frafalte* tilla den første påstanden stor betydning for å slutte, noe flere (35 prosent) tilla den andre påstanden stor betydning. Ingen av påstandene var blant de viktigste sluttårsakene. Forskjellene mellom institusjoner og fagretninger var små.

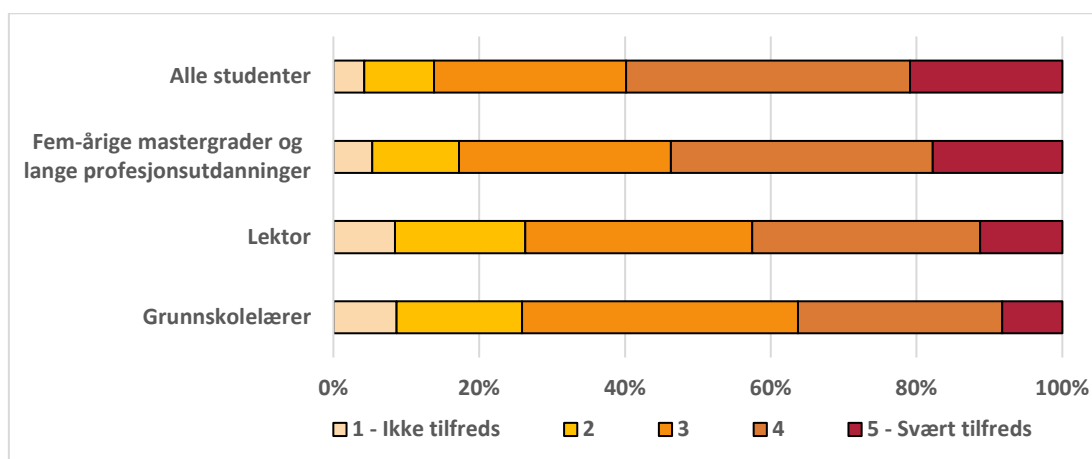
2.6 Helhet og sammenheng fra Studiebarometeret

Studiebarometeret inneholder et spørsmål av nokså overordnet karakter: «Hvor tilfreds er du med: Den faglige sammenhengen mellom emnene i studieprogrammet?», med presiseringen «Med faglig sammenheng mener vi at emnene utfyller hverandre og gir god faglig progresjon.». Svaralternativene går fra «1 – Ikke tilfreds» til «5 – Svært tilfreds».

Spørsmålet tar inn i seg forhold vi har spurt de ulike gruppene om i lektorevalueringen. Det gjelder blant annet om emnenes plassering i studieløpet, om undervisernes kjennskap til hva som foregår på øvrige emner og om rekkefølge og progresjon i undervisning og praksisperioder.

Vi viser først hvordan lektorstudentene svarer sammenlignet med totalen og noen andre utdanningstyper.

Figur 2-13: «Den faglige sammenhengen mellom emnene i studieprogrammet». Studiebarometeret 2021. Svarfordeling.

Studentene (totalt) er fornøyde med «den faglige sammenhengen mellom emnene i studieprogrammet»; 60 prosent valgte de mest «positive» svarene (4 eller 5), og bare 14 prosent velger de mest «negative» (1 eller 2). Om vi bare ser på integrerte masterutdanninger og lange profesjonsutdanninger, er tilsvarende tall 54 prosent og 17 prosent. Lektorstudentene er noe mindre fornøyde, tilsvarende tall er 42 prosent og 26 prosent, om lag på samme nivå som grunnskolelærerutdanningen.

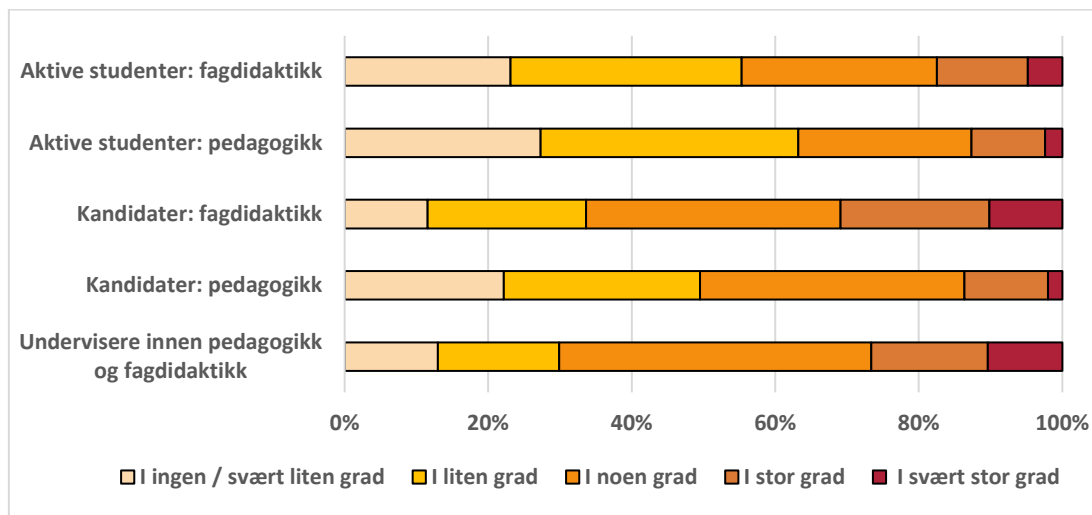
2.7 Kjennskap til og samarbeid med andre emner

Kjennskap til hva som foregår på øvrige fag/emner?

De aktive studentene fikk følgende spørsmål tilknyttet både fagdidaktikk og pedagogikk: «Har underviserne kjennskap til hva som foregår på mine øvrige fag/emner (arbeidskrav, faglig innhold etc.)?». Kandidatene fikk de samme spørsmålene i fortidsform, mens underviserne fikk «Har du kjennskap til hva som foregår på lektorstudentenes øvrige fag/emner (arbeidskrav, faglig innhold etc.)?».

Under viser vi svarfordelingene for studenter og opplevelsene deres i pedagogikk og fagdidaktikk, for kandidater og opplevelsene deres i pedagogikk og fagdidaktikk og for undervisere innen pedagogikk og fagdidaktikk samlet.

Figur 2-14: «Har underviserne kjennskap til hva som foregår på øvrige fag/emner». Svarfordeling.

Omtrent 15 prosent av studentene svarte «I stor grad» og «I svært stor grad» på spørsmålet om underviserne i fagdidaktikk og pedagogikk har kjennskap til hva som foregår på øvrige fag/emner. Blant kandidatene oppga om lag en like stor andel «I stor grad» og «I svært stor grad» på spørsmålet om pedagogikk, mens en klart høyere andel oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» på spørsmålet om fagdidaktikk (31 prosent). Tilsvarende tall for underviserne totalt var 27 prosent. Om lag 75 prosent av disse underviserne er tilknyttet emner i fagdidaktikk; svarfordelingen preges derfor mer av fagdidaktikerne enn pedagogene.

Andelene som oppga «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» var høye blant studentene (over 50 prosent) og for kandidatene på spørsmålet om pedagogikk (50 prosent).

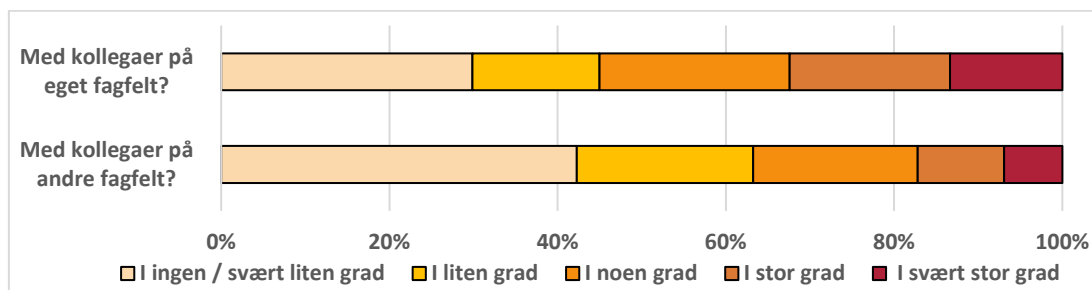
Skillet går i større grad mellom fagdidaktikk og pedagogikk enn mellom de tre respondentgruppene. Ut fra disse tallene er kjennskapen til resten av studiet bedre blant fagdidaktikerne enn blant pedagogene, noe som kan skyldes at fagdidaktikerne i mange tilfeller er nærmere faglig og organisatorisk tilknyttet studiefagene enn det pedagogene er.

Blant studentene varierer andel som oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» lite på de to påstandene, med unntak for MF, med hele 60 prosent. Blant kandidatene på de største institusjonene varierer andelen noe mer: På påstanden om fagdidaktikerne oppga rundt 50 prosent på UiT og UiA stor grad av enighet, det var også litt større andeler (enn det nasjonale snittet) på disse to institusjonene som oppga stor enighet på påstanden om pedagogene. Det er små forskjeller mellom fagretningene.

Faglig samarbeid med kollegaer?

Underviserne som har lektorstudenter på emnet de underviser i, fikk to spørsmål om i hvilken grad de deltar i faglig samarbeid om lektorutdanningen med kollegaer.

Figur 2-15: «Deltagelse i faglig samarbeid om lektorutdanning?». Svarfordeling.

En tredjedel av underviserne har «I stor grad» og «I svært stor grad» samarbeidet med kollegaer på *eget* fagfelt om lektorutdanningen. Nesten halvparten (45 prosent) har gjort det «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad». Underviserne innen pedagogiske emner er de som i størst grad har deltatt i et slikt samarbeid; 60 prosent svarte «I stor grad» og «I svært stor grad» på dette. Tilsvarende andel er rundt 50 prosent blant underviserne i fagdidaktiske emner og rundt 20 prosent blant underviserne innen disiplinfaglige emner.

Når det gjelder faglig samarbeid om lektorutdanning med kollegaer på *andre* fagfelt, er det enda færre som svarer «I stor grad» og «I svært stor grad» (17 prosent). Noe over 60 prosent oppga at dette skjer «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad». Her oppga nesten en tredjedel av underviserne på innen pedagogikk eller fagdidaktikk at de «I stor grad» og «I svært stor grad» deltar i slikt samarbeid, mens blant undervisere innen disiplinlag er tilsvarende andel 10 prosent.

For alle institusjonene er det flere som «I stor grad» og «I svært stor grad» deltar i faglig samarbeid om lektorutdanningen med kollegaer på eget fagfelt enn med kollegaer på andre fagfelt. Det er jevnt over små forskjeller mellom institusjonene. På spørsmålet om «andre fagfelt» er det en viss variasjon, fra 9 prosent i stor grad på UiO og UiS til 35 prosent på USN.

3 Lektorstudentenes profesjonelle identiteter og tilhørighet

I dette kapitlet skal vi se nærmere på hvordan frafalte, aktive og ferdige lektorstudenter (kandidater), samt deres undervisere, opplevde identitet, tilhørighet og studiemiljø. Dette er relevant for evalueringstemaet «Lektorstudentenes identitet og tilhørighet».

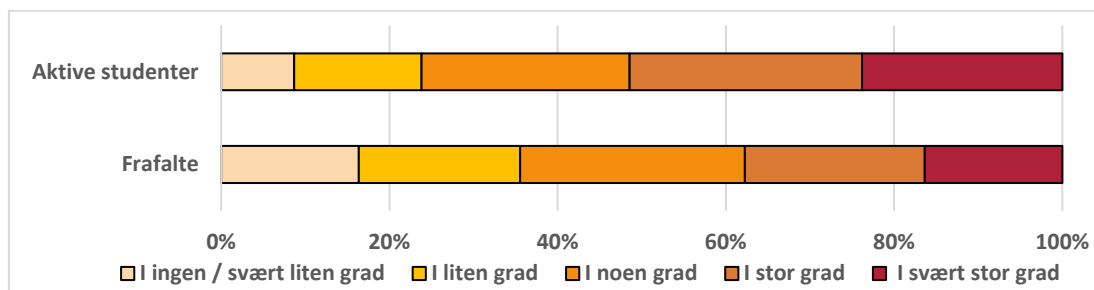
3.1 Tilhørighet, sosialt og faglig miljø i første studieår

I tilknytning til et sett av påstander om opplevelser i det første studieåret som lektorstudent, fikk frafalte og aktive studenter tre påstander om studiemiljøet. Det var fem svarkategorier: «I ingen / svært liten grad», «I liten grad», «I noen grad», «I stor grad» og «I svært stor grad». Under viser vi svarfordelingene.

Tidlig inkludert i et faglig fellesskap med andre lektorstudenter?

De frafalte og aktive studentene fikk først påstanden «Jeg ble tidlig inkludert i et faglig fellesskap med andre lektorstudenter».

Figur 3-1: «Jeg ble tidlig inkludert i et faglig fellesskap med andre lektorstudenter». Svarfordeling.

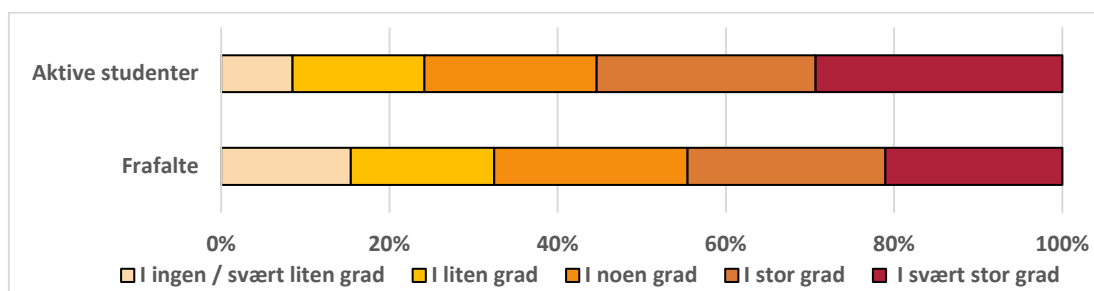
Det er en viss forskjell i svarene mellom de to gruppene: Blant de frafalte er 36 prosent «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» enige i påstanden, tilsvarende tall blant de aktive er 24 prosent. En større andel av de aktive enn de frafalte er da også «I stor grad» og «I svært stor grad» enige i påstanden (51 prosent og 38 prosent). En viss forskjell til tross; det er et ganske stort mindretall i begge gruppene som «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» opplevde å bli tidlig inkludert i et faglig fellesskap med andre lektorstudenter.⁹

Det er relativt små forskjeller blant de frafalte studentene på de største institusjonene. Det er større forskjeller mellom institusjonene blant de aktive studentene, noe som er naturlig, da vi her også bruker data på de minste institusjonene. Her varierer andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» fra nesten 70 prosent på NMBU og Nord, til rundt 35 prosent på UiO og UiS.

Tidlig inkludert i et sosialt fellesskap med andre lektorstudenter?

De frafalte og aktive studentene fikk påstanden «Jeg ble tidlig inkludert i et sosialt fellesskap med andre lektorstudenter».

Figur 3-2: «Jeg ble tidlig inkludert i et sosialt fellesskap med andre lektorstudenter». Svarfordeling.

Svarfordelingene er ganske like de i forrige påstand, og et ganske stort mindretall i begge gruppene opplevde «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» å bli tidlig inkludert i et

⁹ I populasjonen vår er siste opptakskull det fra 2019. Disse studentene opplevde innstramninger pga. koronapandemien først i mars 2020 og gikk dermed i stor grad klar av dette i sitt første studieår.

sosialt fellesskap med andre lektorstudenter. Det er en liten forskjell mellom de to gruppene, og mønsteret er som på forrige påstand: Flere blant de frafalte oppga «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad», mens flere blant de aktive oppga «I stor grad» og «I svært stor grad».

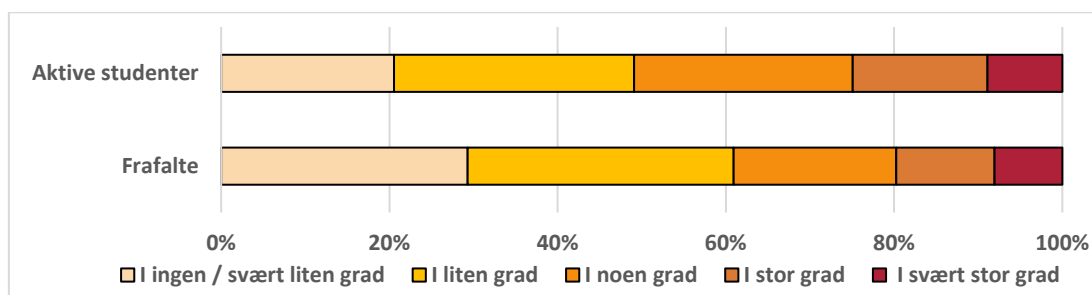
Fordelt på institusjon, er det relativt små forskjeller blant de frafalte studentene. Det er større forskjeller mellom institusjonene blant de aktive studentene. Her varierer andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» fra nesten 70 prosent på NMBU, Nord, NTNU og UiB til rundt 40 prosent på UiO og UiS.

På fagretningsnivå er det en viss forskjell blant de frafalte studentene, fra 24 prosent «I stor grad» og «I svært stor grad» på nordisk til nesten 50 prosent på realfag og historie/religion.

Tidlig inkludert i et fellesskap med disiplinstudentene på studiefagene?

De frafalte og aktive studentene fikk påstanden «Jeg ble tidlig inkludert i et fellesskap med disiplinstudentene på studiefagene».

Figur 3-3: «Jeg ble tidlig inkludert i et fellesskap med disiplinstudentene på studiefagene». Svarfordeling.

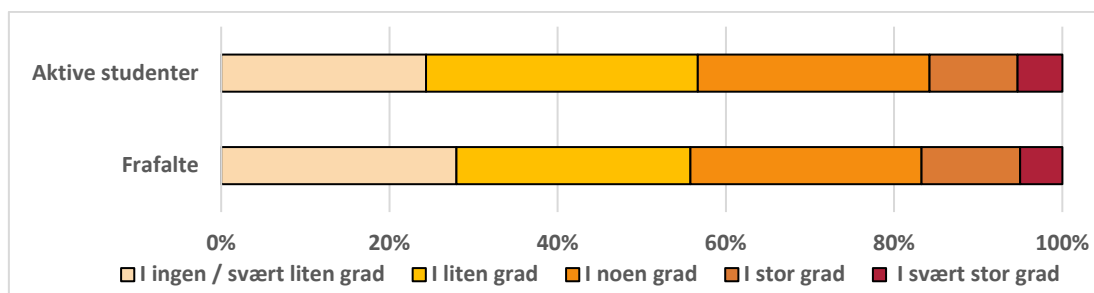
Svarfordelingene skiller seg vesentlig fra de to forrige påstandene. Her opplevde flertallet i begge gruppene «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» å bli tidlig inkludert i et fellesskap med disiplinstudentene på studiefagene. Det er en viss, men ikke stor, forskjell i svarene mellom de to gruppene, og mønsteret er som på forrige påstand: Flere blant de frafalte (enn de aktive) er «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» enige, og noen flere blant de aktive (enn de frafalte) er «I stor grad» og «I svært stor grad» enige.

Fordelt på institusjon, er det svært små forskjeller, både blant de frafalte studentene og blant de aktive studentene.

Tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skolen?

De frafalte og de aktive studentene fikk også påstanden «Jeg fikk tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skolen», i tilknytning til de andre påstandene om første studieår. Denne påstanden kan knyttes opp til det å føle tilhørighet med lektorprofesjonen.

Figur 3-4: «Jeg fikk tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skolen». Svarfordeling.

De frafalte og de aktive studentene er ganske samstemte i sin oppfatning av dette. I begge gruppene mener i underkant av 20 prosent at de «I stor grad» og «I svært stor grad» fikk tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skolen. Nesten 60 prosent mener «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad». Det er verdt å minne om at påstanden ble stilt i en kontekst der vi spurte om opplevelser i det første studieåret som lektorstudent, og at vi bruker ordet «tidlig» i formuleringen. Det er sannsynlig at svarfordelingen ville vært annerledes om spørsmålsformuleringen og konteksten hadde vært mer åpen med tanke på når de opplevde en slik innføring.

Under 10 prosent av de frafalte og av de aktive lektorstudentene på NTNU og UiS mener at de «I stor grad» og «I svært stor grad» fikk en slik innføring. På UiT, UiA og UiB er tilsvarende tall for de frafalte rundt 25 prosent. Blant de aktive studentene er det store forskjeller, fra under 10 prosent på flere til rundt 50 prosent på MF, NMBU og USN. (Tilsvarende tall for de frafalte på disse tre institusjonene vises ikke på grunn av få svarende).

På fagretningsnivå er det en viss forskjell blant de aktive studentene, fra 9 prosent på samfunnsfag, til 29 prosent på historie/religion. Også blant de frafalte studentene er det lavest score (12 prosent) på samfunnsfag, sammen med realfag (13 prosent), mens det er høyest på nordisk (24 prosent).

3.2 Tiltak og aktiviteter for å utvikle identitet, tilhørighet og studiemiljø

De aktive studentene fikk en del spørsmål om aktiviteter og tiltak utenom undervisningen som kan tenkes å bidra til identitet, tilhørighet og et bedre studiemiljø i lektorutdanningen.

De aktive studentene ble først spurt om «*Legger universitetet/høyskolen til rette for fysiske møteplasser utenom undervisning?*». Dette var et enkelt avkrysningsspørsmål med kategoriene «For lektorstudentene» og «For studentene på studiefagene mine». Henholdsvis 62 og 44 prosent krysset av for dette. Noe over halvparten oppga altså at det er tilrettelagte fysiske møteplasser for lektorstudentene, noe under halvparten for studentene på studiefagene.

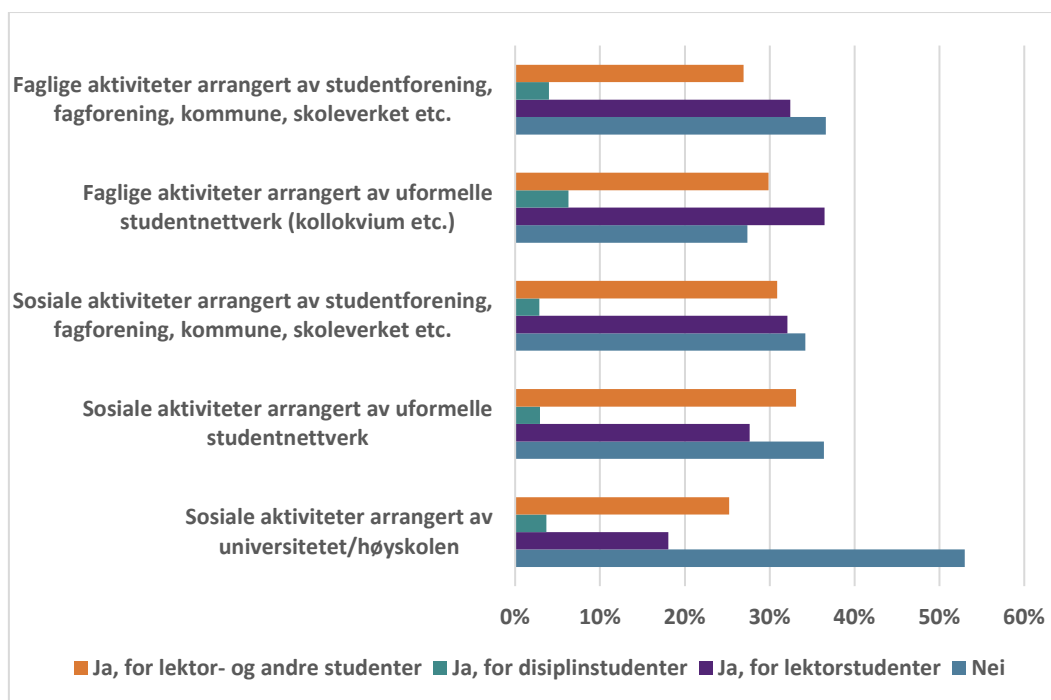
Tilhørighet kan utvikles gjennom deltakelse i ulike sosiale og faglige aktiviteter. Vi stilte derfor studentene spørsmål om deltagelse i ulike aktiviteter, med den innledende teksten: «*Har du, hittil i studiet, deltatt i noen av følgende aktiviteter, utenom undervisningen og*

relatert til utdanningen din? Eksempler på dette kan være faddertilbud, mentorordning, tilstelninger på kveldstid (også digitale treff), turer etc.».

Merk at disse spørsmålene (svarene) nok er koronasensitive, og at det sannsynligvis var noe mindre av noen aktiviteter i skoleåret 2020–2021 da undersøkelsen ble besvart, enn i årene før og etter.

På hver av disse påstandene kunne respondentene sette kryss på en eller flere av: «Nei», «Ja, for lektorstudenter», «Ja, for disiplinstudenter» og «Ja, for lektor- og andre studenter».

Figur 3-5: «Har du, hittil i studiet, deltatt i noen av følgende aktiviteter, utenom undervisningen og relatert til utdanningen din?». Studenter. Svarfordeling.

Hver av de fire første aktivitetene har omtrent to tredjedeler av studentene deltatt i når vi slår sammen kategoriene «Ja, for lektorstudenter», «Ja, for disiplinstudenter» og «Ja, for lektor- og andre studenter». Lavest deltagelse er det i den femte, «Sosiale aktiviteter arrangert av universitetet/høyskolen», her har noe under halvparten deltatt (andel «Nei» er noe over 50 prosent).

Bare rundt 5 prosent oppga å ha vært med på aktiviteter som er for disiplinstudenter. Men omtrent en tredjedel har vært med på aktiviteter for både lektor- og andre studentgrupper, som jo også kan innbefatte disiplinstudenter. Omtrent en tredjedel har også vært med på aktiviteter for bare lektorstudenter. Og en tredjedel har *ikke* vært med på slike aktiviteter.

Her må det understrekes at tallene ikke sier noe om *omfanget* av de ulike typene aktiviteter, eller hvor mange ganger studentene har deltatt.

Tallene er trolig preget av «Tordenskjolds soldater», det vil si at det er mange gjengangere som har krysset av for flere aktiviteter. Tallene sier heller ikke noe om forekomsten av *ingen* deltagelse på individnivå. Vi har derfor gått litt dypere ned i tallene:

- Bare 2 prosent har valgt «Nei» på alle de fem aktivitetene.
- 14 prosent har valgt «Nei» på fire av de fem aktivitetene.
- 75 prosent har valgt «Nei» på færre enn tre av de fem aktivitetene, noe som innebærer at de har deltatt på minst tre ulike typer aktiviteter.

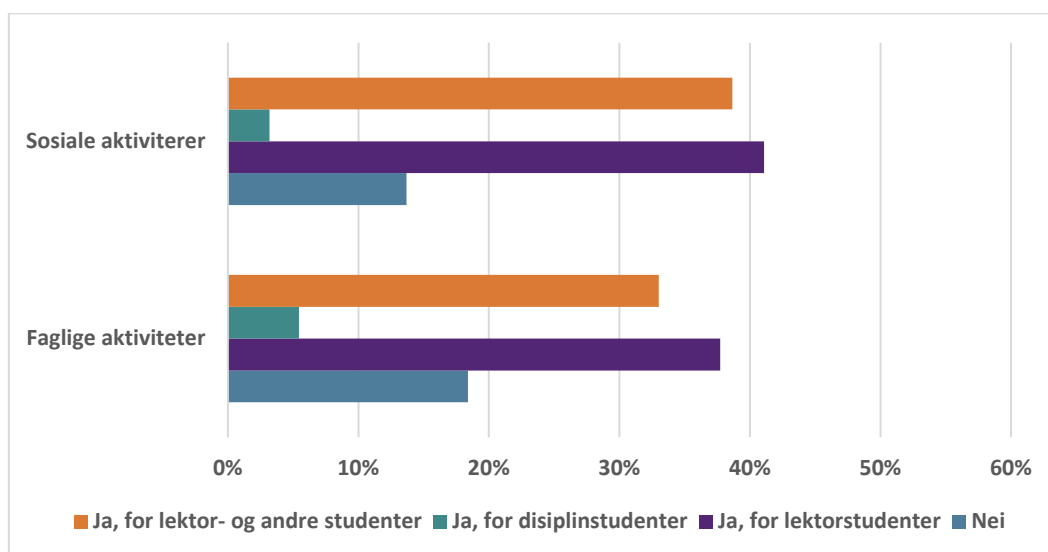
I sum gir dette et inntrykk av at de fleste har deltatt på flere typer aktiviteter, men at et mindretall ikke har deltatt eller har deltatt på bare én type aktivitet.

Variasjonen mellom institusjonene er lav. Andelen som ikke har deltatt på noen av de fem aktivitetene ligger mellom null og fem prosent. Høyest andel som har deltatt på tre eller flere aktiviteter er det på NMBU (81 prosent), fulgt av MF, HINN og UiB med noe over 70 prosent. Lavest andel er det på UIS (51 prosent).

Vi spurte også «Dersom du har deltatt i færre aktiviteter etter 12. mars 2020 (koronapandemien), opplever du det som problematisk?». Nøyaktig 50 prosent svarte «Ja», 25 prosent «Nei» og 25 prosent «Vet ikke / ikke relevant». Det er altså dobbelt så mange som oppga at det er problematisk enn det er som oppga at det ikke er problematisk.

Lektorkandidatene ble stilt to overordnede spørsmål om deltagelse i aktiviteter utenom undervisningen, ett om sosiale og ett om faglige aktiviteter: «Deltok du i noen av følgende aktiviteter, utenom undervisningen og relatert til utdanningen din?». Under viser vi svardataene (svarkategorien «Husker ikke» (om lag 4 prosent) er ekskludert).

Figur 3-6: «Deltagelse i aktiviteter utenom undervisningen?». Kandidater. Svarfordeling.

Om lag 80 prosent oppga å ha vært med på sosiale og på faglige aktiviteter. Andelen «Nei» er rundt 15 prosent. Aktiviteter med bare disiplinstudenter er minst vanlig, mens aktiviteter med enten lektorstudenter (enten bare eller med andre) er omtrent like vanlig.

Sammenlignet med de aktive studentene, svarer kandidatene i retrospekt og kan huske litt feil. Kandidatene har også gjennomført studiet og med det hatt større mulighet til å være med på ulike typer aktiviteter enn de fortsatt aktive studentene, spesielt de som er tidlig i studieløpet. Likevel svarer bare en litt større andel av kandidatene (enn studentene) at de har hatt faglige aktiviteter, mens en langt større andel svarer at de har hatt sosiale

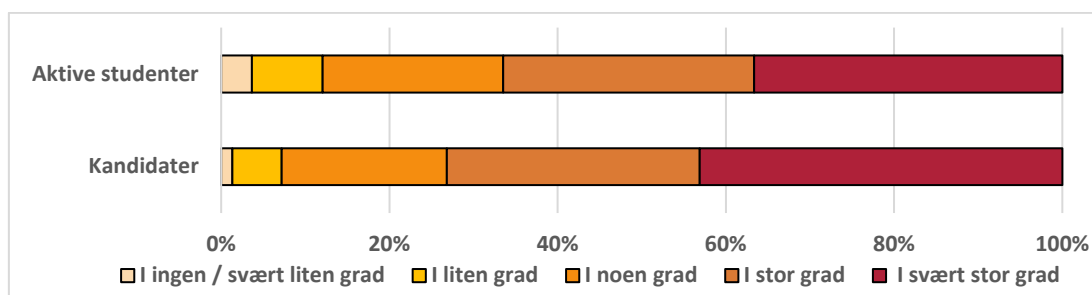
aktiviteter. En mulig forklaring er at de spesifikke spørsmålene til studentene om sosiale aktiviteter ikke fanger opp alle arrangører av slike aktiviteter, slik at kandidatene inkluderte mer i sine svar på det generelle spørsmålet enn det var naturlig for studentene å gjøre.

3.3 Lektorstudentenes opplevelse av identitet og tilhørighet

Tilhørighet til lektorstudentene og til disiplinstudentene

De aktive studentene fikk to spørsmål om tilhørighet til andre studenter: «I hvilken grad føler du tilhørighet til lektorstudentene» og «I hvilken grad føler du tilhørighet til disiplinstudentene?». Kandidatene fikk de samme spørsmålene i fortidsform. Det var fem svarkategorier på de to spørsmålene: «I ingen / svært liten grad», «I liten grad», «I noen grad», «I stor grad» og «I svært stor grad». Under viser vi svarfordelingene.

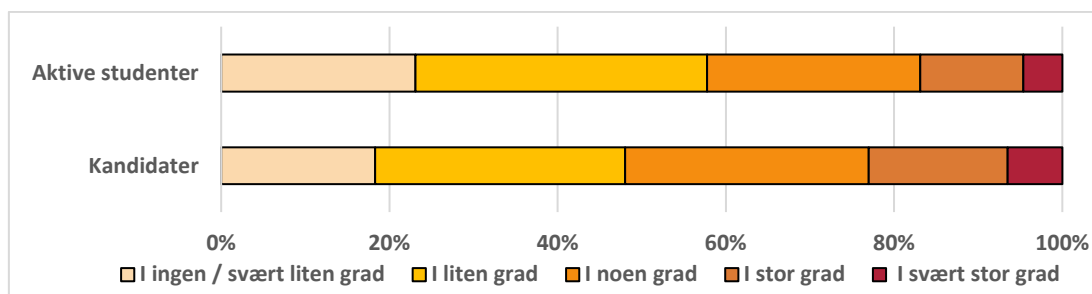
Figur 3-7: «I hvilken grad føler du tilhørighet til lektorstudentene?». Svarfordeling.

De aktive studentene og kandidatene er ganske samstemte i sin oppfatning av dette. I begge gruppene mener det store flertallet, om lag 70 prosent, at de «I stor grad» og «I svært stor grad» føler tilhørighet til lektorstudentene. Bare om lag 10 prosent mener dette «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad».

Blant de aktive studentene varierer andelen som «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige i påstanden om at de føler tilhørighet til lektorstudentene fra 50 prosent på UiO og UiS til nesten 90 prosent på MF og Nord. Blant kandidatene varierer denne andelen (blant de største lektorinstitusjonene) fra drøye 50 prosent på UiO til over 80 prosent på flere. Denne andelen varierer lite mellom fagretningene, både blant studentene og blant kandidatene. Andelen som svarte «I stor grad» og «I svært stor grad», varierer lite etter hvilket årstrinn de aktive studentene går på.

Figur 3-8: «I hvilken grad føler du tilhørighet til disiplinstudentene?». Svarfordeling.

De aktive studentene og kandidatene er ganske samstemte også her, men svarfordelingen er veldig annerledes enn på forrige påstand. I begge gruppene mener bare et mindretall, om lag 20 prosent, at de «I stor grad» og «I svært stor grad» føler tilhørighet til disiplinstudentene, mens rundt 50 prosent føler «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» tilhørighet til disiplinstudentene.

Blant de aktive studentene varierer andelen som «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige i påstanden om at de føler tilhørighet til disiplinstudentene fra om lag 10 prosent på UiB og HINN til nesten 30 prosent på MF og NMBU. Blant kandidatene varierer denne andelen (blant de største lektorinstitusjonene) fra rundt 10 prosent på UiA og UiS til 36 prosent på UiT og 32 prosent på UiB. Blant studentene varierer andelen lite mellom fagretningene. Blant kandidatene er det en viss variasjon, fra 15 prosent på samfunnsfag til 36 prosent på realfag. Andelen som svarte «I stor grad» og «I svært stor grad», øker noe etter hvilket årstrinn de aktive studentene går på, fra 13 prosent i 2. årstrinn til 20 prosent i 5. årstrinn.

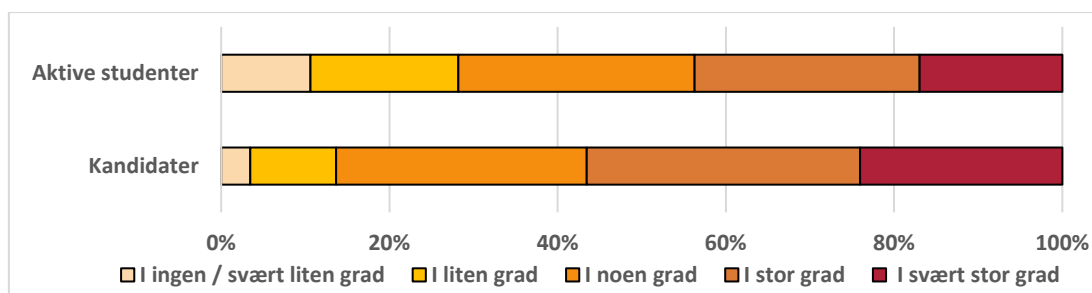
Om tilhørigheten som lektorstudent

De aktive studentene fikk seks påstander med den innledende teksten: «I hvilken grad stemmer disse påstandene om din tilhørighet som lektorstudent?». Kandidatene fikk fire av disse påstandene formulert i fortidsform.

Det var fem svarkategorier på spørsmålene: «I ingen / svært liten grad», «I liten grad», «I noen grad», «I stor grad» og «I svært stor grad».

Under viser vi svarfordelingene på de fire påstandene som gikk til både de aktive studentene og til kandidatene.

Figur 3-9: «Tilhørigheten har blitt styrket av praksisopplæringen min». Svarfordeling.

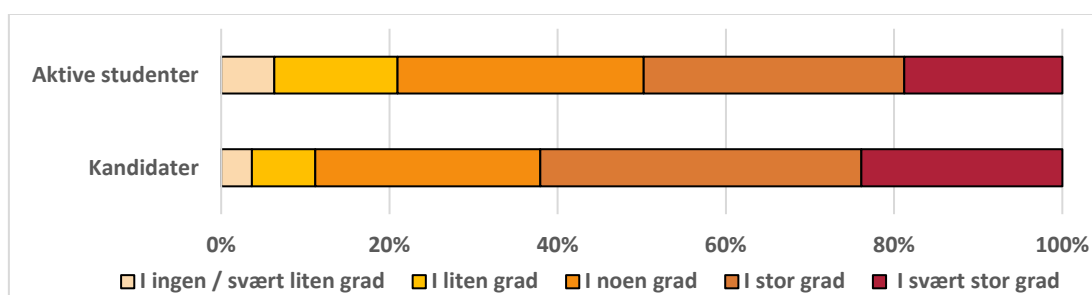
Noe over 40 prosent av de aktive studentene oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» at tilhørigheten som lektorstudent har blitt styrket av praksisopplæringen, mens et betydelig mindretall (28 prosent) mener at dette «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» stemmer. Kandidatene er langt mer positive, tilsvarende tall for denne gruppen er 57 prosent og 14 prosent. Dette kan skyldes at kandidatene har gjennomført alle praksisperiodene og dermed har et bedre overblikk av hva praksisen samlet sett bidrar til, eller at yrkeserfaringen deres gjør at det er lettere for dem å se hvordan praksisen formet dem. Også de som svarte «I noen grad» er (litt) enige i påstanden. Hvis vi legger til dem, ser vi at det store flertallet faktisk mener at praksis bidro til å øke tilhørigheten som lektorstudent.

Blant de aktive studentene varierer andelen som «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige i påstanden en del mellom institusjonene, spennet går fra noe over 30 prosent på Nord, UiB og UiS til over 60 prosent på MF, USN og UiA. Spørsmålet tilsier at respondentene gjør en vurdering av en *endring* i tilhørighet, og vi ikke vet hvilket «nivå» av tilhørighet studentene på de ulike institusjonene hadde før praksisopplæringen. Institusjonsforskjeller på spørsmålet (svarene) om endring blir preget av dette ukjente «nivået» og dermed vanskelig å tolke. Spørsmålet «I hvilken grad føler du tilhørighet til lektorstudentene» sier noe om graden av tilhørighet «i dag» (på svartidspunktet), men ikke noe om tilhørigheten før praksisopplæringen. På dette spørsmålet er det svært høye scorer på Nord og MF, som jo har svært ulike scorer på «Tilhørigheten har blitt styrket av praksisopplæringen min». En nærliggende forklaring på dette er at den høye graden av tilhørighet blant lektorstudentene på MF til dels kan skyldes praksisopplæringen, mens den høye tilhørigheten på Nord skyldes noe annet.

Blant kandidatene gjelder det samme som for studentene.

Det er små forskjeller mellom fagretningene på dette spørsmålet, både blant studentene og blant kandidatene. Andelen som «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige øker jevnt fra årstrinn til årstrinn, og med 10–15 prosentpoeng fra 2.- til 5.-årsstudentene.

Figur 3-10: «Tilhørigheten har blitt sterkere over tid». Svarfordeling.

50 prosent av de aktive studentene mener «I stor grad» og «I svært stor grad» at tilhørigheten som lektorstudent har blitt sterkere over tid, mens 21 prosent mener dette «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad». Kandidatene er langt mer positive, tilsvarende tall for denne gruppen er 62 prosent og 11 prosent. I begge gruppene mener nesten en tredjedel at dette «I noen grad» stemmer. Det er kanskje naturlig å slå sammen de tre «mest enige» svarkategoriene; hvis vi gjør det, ser vi at 80 prosent av studentene og 90 prosent av kandidatene mener at tilhørigheten har økt.

Forskjellen mellom de to gruppene kan også her skyldes at kandidatene i ettertid har andre og bedre forutsetninger for å bedømme påstanden enn de aktive studentene.

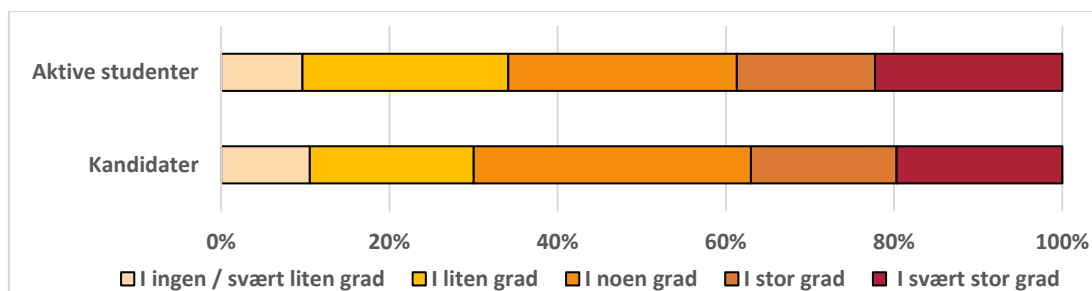
Spørsmålet sier ingenting om «styrkenivået» på tilhørigheten som lektorstudent, men det er rimelig å anta at tilhørigheten ikke er spesielt sterk i starten, og at den øker over tid.

Blant de aktive studentene varierer andelen som «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige i påstanden en del mellom institusjonene, spennet går fra 40 prosent på NMBU og UiS til rundt 60 prosent på UiA og USN og 75 prosent på MF. Blant kandidatene (på de største institusjonene) er variasjonen noe mindre, men går fra rundt 55 prosent på UiO og

UiS til 74 prosent på UiT. Også for denne påstanden gjelder at nivået på tilhørigheten i utgangspunktet ikke er kjent. Det er små forskjeller mellom fagretningene.

De påfølgende to påstandene ble bare stilt til de som hadde tatt emner i fagdidaktikk og/eller i pedagogikk, noe over 600 har besvart dem. Først viser vi svarfordelingen på påstanden «Å studere både studiefag og profesjonsfag gir meg følelsen av å falle mellom to stoler».

Figur 3-11: «Å studere både studiefag og profesjonsfag gir meg følelsen av å falle mellom to stoler». Svarfordeling.

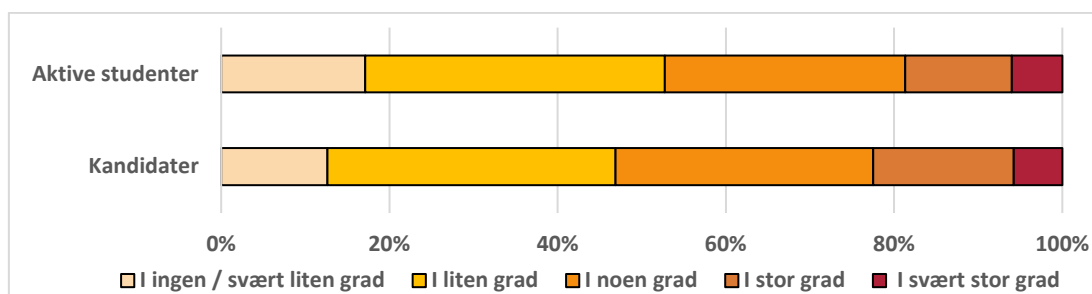

Nesten 40 prosent av både studentene og kandidatene mener «I stor grad» og «I svært stor grad» at å studere både studiefag og profesjonsfag ga følelsen av å falle mellom to stoler, mens om lag 30 prosent mener dette «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad».

Svarfordelingen er altså ganske lik; på dette spørsmålet er det tilsynelatende ingen effekt av at kandidatene ser tilbake på utdanningen sin med et mer modent blikk enn det studentene som er midt i det kan gjøre.

Blant de aktive studentene varierer andelen som «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige i påstanden en del mellom institusjonene, spennet går fra om lag 10 prosent på UiA og USN, til om lag 55 prosent på UiT og UiS. Blant kandidatene er variasjonen mellom institusjonene noe mindre, men den følger i stor grad institusjonsforskjellene blant studentene. Når vi fordeler svarene på fagretning, finner vi lite variasjon blant studentene og enda mindre variasjon blant kandidatene.

Figur 3-12: «Å studere både studiefag og profesjonsfag styrker min tilhørighet». Svarfordeling.

Om lag 20 prosent av både studentene og kandidatene mener «I stor grad» og «I svært stor grad» at å studere både studiefag og profesjonsfag styrker tilhørigheten som lektorstudent, mens om lag 50 prosent mener dette «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad».

Svarfordelingen er også her ganske lik mellom de to gruppene. Det er naturlig at det er

mange som mener påstanden i liten grad stemmer all den tid mange kanskje ikke oppfatter at det å studere studiefag styrker tilhørighet til lektorutdanningen.

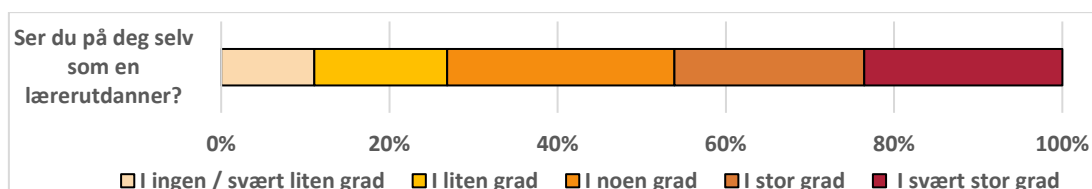
Blant de aktive studentene varierer andelen som «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige i påstanden en del mellom institusjonene, spennet går fra om lag 15 prosent på UiO, UiB og NTNU til omtrent 40 prosent på USN. Blant kandidatene er det lite variasjonen mellom institusjonene. Når vi fordeler svarene på fagretning, er det en viss variasjon blant studentene; fra noe over 10 prosent på realfag og samfunnsfag, til 30 prosent på historie/religion. Det er svært små forskjeller mellom fagretningene blant kandidatene.

3.4 Undervisernes identitet og tilhørighet

Et av de innledende spørsmålene vi stilte undervisere som har lektorstudenter på emnet, var «Omtrent hvor stor andel av studentene på emnet er lektorstudenter i studieåret 2020–2021?». 58 prosent av underviserne innen disiplinlag svarte at mindre enn halvparten av studentene var lektorstudenter. Blant undervisere i fagdidaktiske og pedagogiske emner var tilsvarende tall 18 og 28 prosent. Her utgjør lektorstudentene i større grad flertallet av, eller alle, studentene på emnet: Til sammen 56 prosent av underviserne i fagdidaktikk svarer at lektorstudentene utgjør flertallet eller alle, tilsvarende tall for underviserne i pedagogikk er 40 prosent. En ikke ubetydelig andel har svart «Vet ikke» på dette spørsmålet: 17 prosent blant underviserne innen disiplinlag og fagdidaktikk og 13 prosent blant underviserne innen pedagogikk.

Respondentene som svarte ja til at det var studenter som tilhører lektorutdanning for trinn 8–13 på emnet de underviser i, fikk spørsmålet «I hvilken grad ser du på deg selv som en lærerutdanner?».

Figur 3-13: «I hvilken grad ser du på deg selv som en lærerutdanner?». Svarfordeling.

Underviserne er ganske delt her, nesten 50 prosent svarte «I stor grad» og «I svært stor grad», drøye 25 prosent «I noen grad» og drøye 25 prosent «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad».

Blant underviserne i disiplinlag er det en tredjedel som «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» ser på seg selv som en lærerutdanner, og en tredjedel som «I stor grad» og «I svært stor grad» gjør det. Til sammenligning ser nesten tre av fire av underviserne i fagdidaktikk seg («I stor grad» og «I svært stor grad») selv som lærerutdanner, mens blant underviserne i pedagogikk er andelen 80 prosent.

Andel lektorstudenter på emnet har betydning for om man ser på seg selv som lærerutdanner. Blant de som underviser i emner hvor lektorstudentene utgjør flertallet eller alle studentene, ser over 80 prosent på seg selv som («I stor grad» og «I svært stor

grad») en lærerutdanner. Blant de som underviser i emner hvor lektorstudentene utgjør mindre enn halvparten, ser kun 28 prosent på seg selv som en lærerutdanner.

Andelen som «I stor grad» og «I svært stor grad» var enige i påstanden varierer en del mellom institusjonene. Vi ser her på data som bare gjelder de som underviser disiplin fag, det nasjonale tallet er 32. Spennet går fra 24 prosent på UiO og 27 prosent på NTNU til noe over 40 prosent på UiA, UiS og UiT. Når vi fordeler svarene på fagretning, er det en viss variasjon, fra 19 prosent på realfag og 24 prosent på samfunnsfag til rundt 50 prosent på språkfag og humanistiske fag, andre. I «språkfag» inngår både norsk/nordisk og fremmedspråk. I «humanistiske fag, andre» inngår andre humanistiske fag enn språk, historie og religion. Undervisere innen realfag er altså dem som i minst grad ser på seg selv som lærerutdannere, deretter følger samfunnsfag.

3.5 Sosialt og faglig miljø fra Studiebarometeret

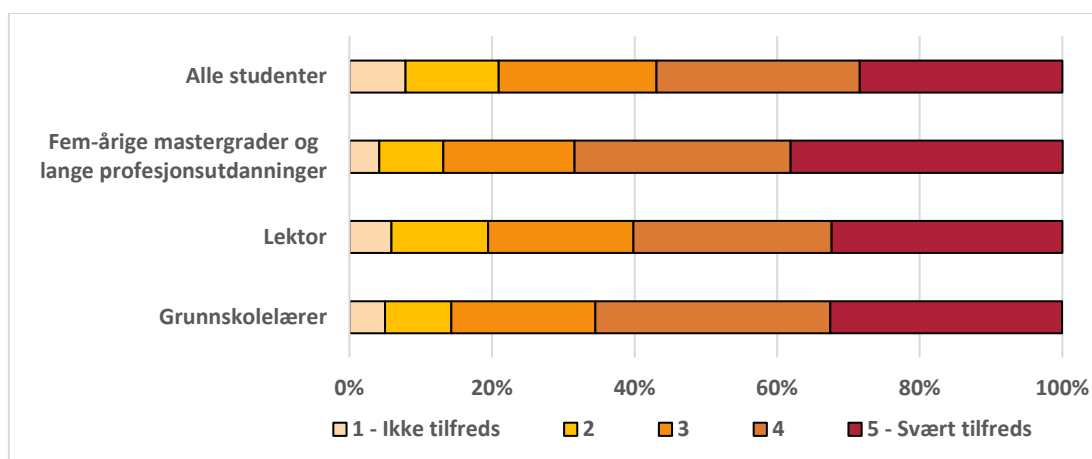
Studiebarometeret inneholder flere spørsmål om sosialt og faglig miljø. Det innledende spørsmålet var «Hvor tilfreds er du med», etterfulgt av følgende påstander:

- det sosiale miljøet blant studentene på studieprogrammet
- det faglige miljøet blant studentene på studieprogrammet
- miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet

Svarskalaen gikk fra «Ikke tilfreds – 1» til «Svært tilfreds – 5».

Vi viser først hvordan lektorstudentene svarer på spørsmålet om det sosiale studentmiljøet sammenlignet med totalen og noen andre utdanningstyper.

Figur 3-14: «Det sosiale miljøet blant studentene på studieprogrammet». Studiebarometeret 2021. Svarfordeling.

Nesten 60 prosent av alle studentene er tilfredse (svarer «4» eller «5»). Andelen som svarer «1» eller «2», er rundt 20 prosent. Dette er ikke en ubetydelig andel, likevel kan vi generelt sett si at studentene er relativt godt fornøyde med det sosiale miljøet blant studentene.

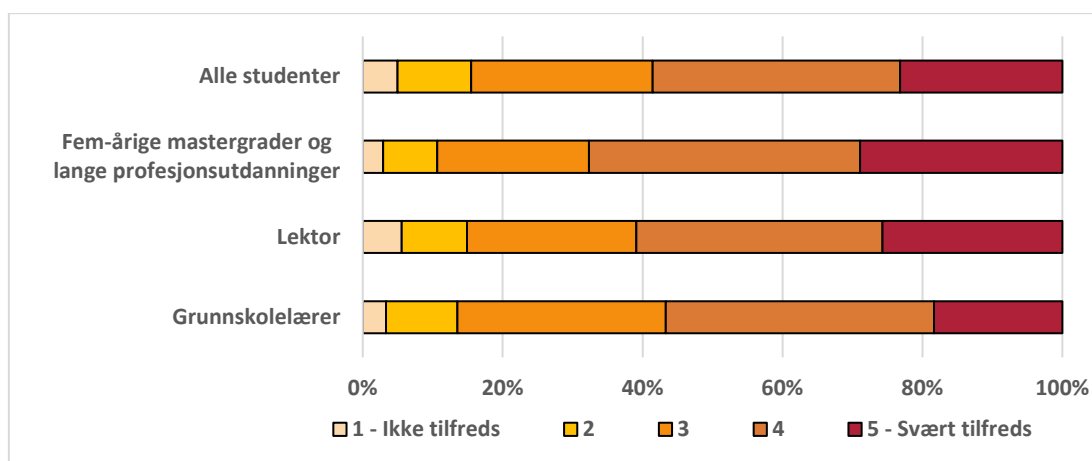
Om vi bare ser på integrerte masterutdanninger og lange profesjonsutdanninger, er tilfredsheten enda litt høyere. Lektorstudentene er noe mindre fornøyde enn disse og enn

studentene på grunnskolelærerutdanningen, men noe mer fornøyde enn totalen av studenter i Norge. Forskjellene er imidlertid ikke veldig store.

Brutt ned på institusjon, er andelen som er tilfredse med det sosiale miljøet blant studentene høyest på NMBU og UiA (rundt 75 prosent), lavest på UiT og UiO (rundt 50 prosent).

Vi viser nå hvordan studentene svarer på spørsmålet om det faglige studentmiljøet.

Figur 3-15: «Det faglige miljøet blant studentene på studieprogrammet». Studiebarometeret 2021. Svarfordeling.

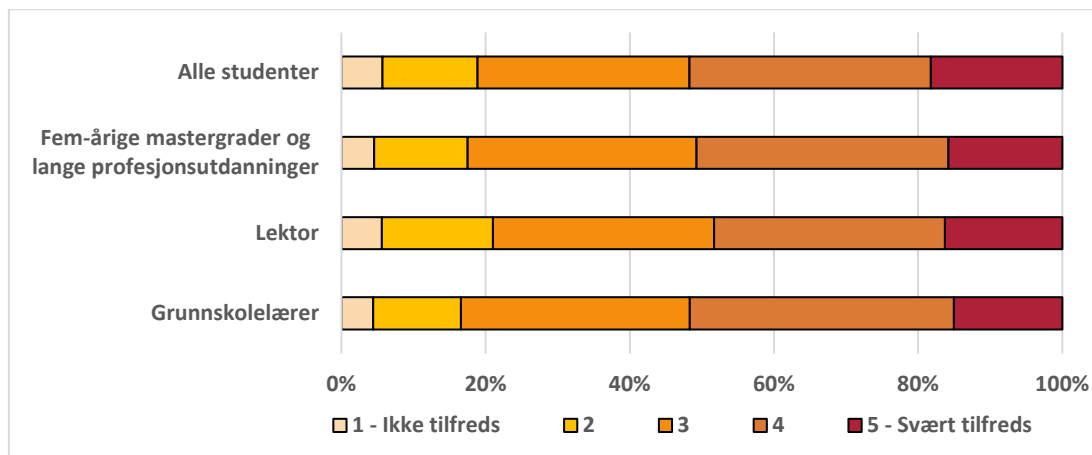

Bildet for det faglige miljøet blant studentene er ganske likt som for det sosiale miljøet, men litt flere av studentene er fornøyde med det faglige miljøet. Forskjellene mellom gruppene er små og om lag de samme som for sosialt miljø.

Brutt ned på institusjon, er andelen som er tilfredse med det faglige miljøet blant studentene høyest på USN, NMBU og UiA (rundt 75 prosent), lavest på Nord, UiT, UiB og UiO (rundt 55 prosent).

Vi viser nå hvordan studentene svarer på spørsmålet om miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet. Spørsmålet skiller ikke på det faglige og det sosiale.

Figur 3-16: «Miljøet mellom studentene og de faglig ansatte på studieprogrammet». Studiebarometeret 2021. Svarfordeling.

På dette spørsmålet er det bare små forskjeller mellom de ulike studentgruppene: Om lag halvparten oppga å være relativt godt fornøyd med det faglige miljøet blant studentene.

Brutt ned på institusjon, er andelen som var tilfredse med miljøet mellom studentene og de faglig ansatte, høyest på MF (81 prosent), de andre institusjonene ligger alle nær det nasjonale gjennomsnittet for lektorutdanningene (48 prosent).

4 Engasjement, motivasjon og innsats

Studiebarometeret inneholder fire spørsmål om eget engasjement med den innledende teksten «I hvilken grad er du enig i de følgende påstandene»:

- Jeg er motivert for studieinnsats.
- Jeg benytter meg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys.
- Jeg møter godt forberedt til undervisningen.
- Jeg opplever at studieinnsatsen min er høy.

Svarskalaen gikk fra «Ikke enig – 1» til «Helt enig – 5».

De tre første av disse spørsmålene ble også stilt til de aktive lektorstudentene i lektorevalueringens spørreundersøkelse, men da med denne innledende teksten over påstandene: «*Studieinnsats og motivasjon: I hvilken grad er du enig i disse påstandene?:*» Det var fem svarkategorier, fra «I Ingen / svært liten grad» til «I svært stor grad».

Spørsmålsstillingene er like for studentene i Studiebarometeret og de aktive studentene i lektorevalueringens spørreundersøkelse. For mer om Studiebarometeret, se kapittel 1.

I undersøkelsen blant de frafalte og de fullførte ba vi respondentene – i retrospekt – ta stilling til påstandene. Innledende tekst over påstandene var «*Når du ser tilbake på tiden du var lektorstudent: I hvilken grad stemmer dette?*». Svarkategoriene var som for de aktive studentene.

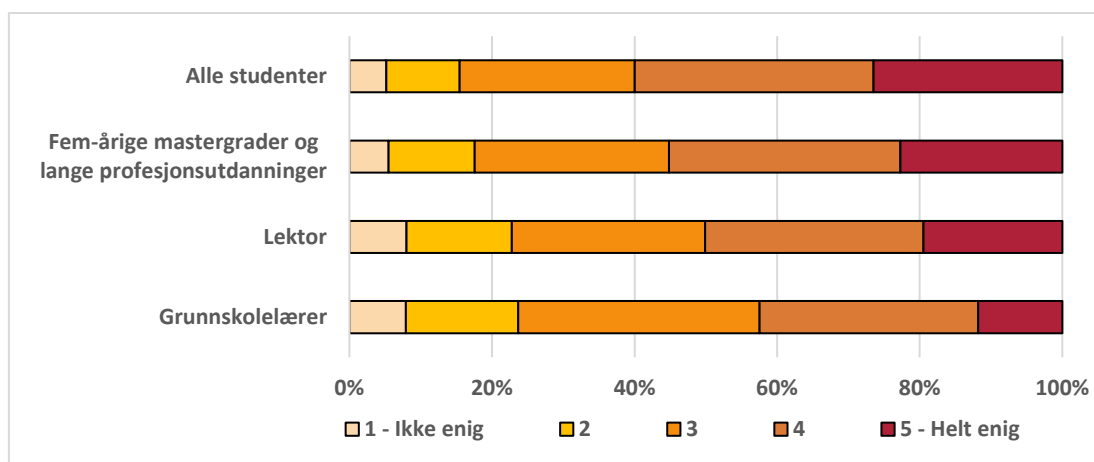
I lektorevalueringens spørreundersøkelser ble ikke respondentene bedt om å oppgi deres faglige tidsbruk på utdanningen. I Studiebarometeret ble blant andre lektorstudentene spurt om sin ukentlige faglige tidsbruk. Vi inkluderer disse dataene.

Engasjement, motivasjon og innsats er relevant for evalueringstemaet «Lektorstudentenes profesjonelle identiteter og tilhørighet».

4.1 Motivert for studieinnsats?

Vi viser først hvordan lektorstudentene svarer på påstanden om de er motivert for studieinnsats, sammenlignet med totalen av alle studenter og noen andre utdanningstyper.

Figur 4-1: «Jeg er motivert for studieinnsats». Studiebarometeret 2021. Svarfordeling.

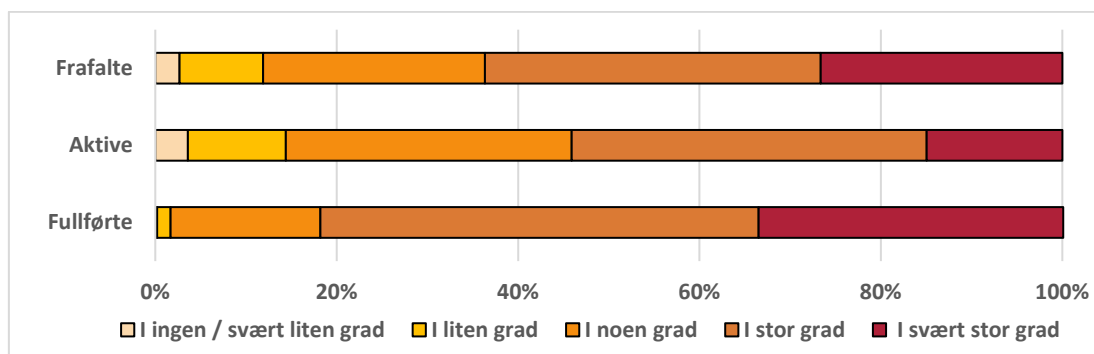

Lektorstudentene er i noe mindre grad motiverte for studieinnsats enn alle studenter totalt samt studenter på femårige mastergrader og lange profesjonsutdanninger, men noe mer motiverte enn grunnskolelærerstudentene. Om lag halvparten av lektorstudentene oppga å være helt enige («5») eller nesten helt enige («4»). En fjerdedel oppga å være ikke enige («1») eller nesten ikke enige («2»).

Utviklingen over tid har vært negativ for alle utdanningstypene etter 2019, noe som trolig kan tilskrives koronapandemien. Det var imidlertid en nedgang også i årene før pandemien for lektorutdanningen.

Under viser vi hvordan de frafalte, aktive og fullførte lektorstudentene svarte på påstanden.

Figur 4-2: «Jeg var/er motivert for studieinnsats» Svarfordeling.

Drøyt halvparten av de aktive lektorstudentene oppga å «I stor grad» og «I svært stor grad» være motiverte for studieinnsats. En noe større andel av de frafalte enn de aktive oppga dette, 64 prosent versus 54 prosent. Under 20 prosent av de frafalte og av de aktive oppga «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad». Blant de fullførte er tilsvarende tall hele 82 prosent, og andelen som oppga «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» er henholdsvis 0 og 2 prosent. Forskjellene mellom gruppene er statistisk signifikante.

Det faktum at en større andel blant de frafalte og de fullførte (enn blant de aktive) oppga at påstanden «I stor grad» og «I svært stor grad» stemmer, kan til dels skyldes at disse – etter at de var ferdige – har hatt en viss erindringsforskyvning og «idealiserer» egen motivasjon og studieinnsats. Det er lite variasjon mellom årstrinnene blant de aktive studentene.

Andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» blant de aktive studentene (54 prosent) er svært lik den i Studiebarometeret (50 prosent).

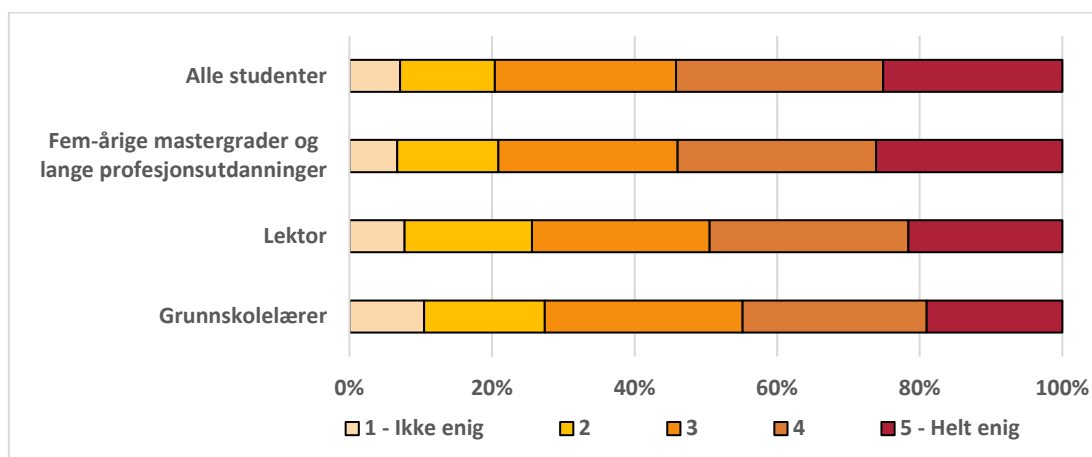
Blant de aktive studentene er det størst andel som oppga å «I stor grad» og «I svært stor grad» være motiverte for studieinnsats på NMBU (75 prosent) og på MF (62 prosent). De andre institusjonene ligger rundt landsgjennomsnittet på 54 prosent.

Blant de frafalte studentene er andelen som oppga å «I stor grad» og «I svært stor grad» være motiverte for studieinnsats, noe høyere enn for de aktive studentene. Høyest var den på UiA og HINN (noe over 70 prosent). En enda større andel av kandidatene oppga å «I stor grad» og «I svært stor grad» ha vært høyt motiverte, her er forskjellen mellom institusjonene små. Forskjellen mellom fagretningene er små, både blant de frafalte, aktive og de fullførte.

4.2 Jeg benytter meg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys

Vi viser her hvordan lektorstudentene svarer på påstanden om de benytter seg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys sammenlignet med totalen av alle studenter og sammenlignet med noen andre utdanningstyper fra Studiebarometeret.

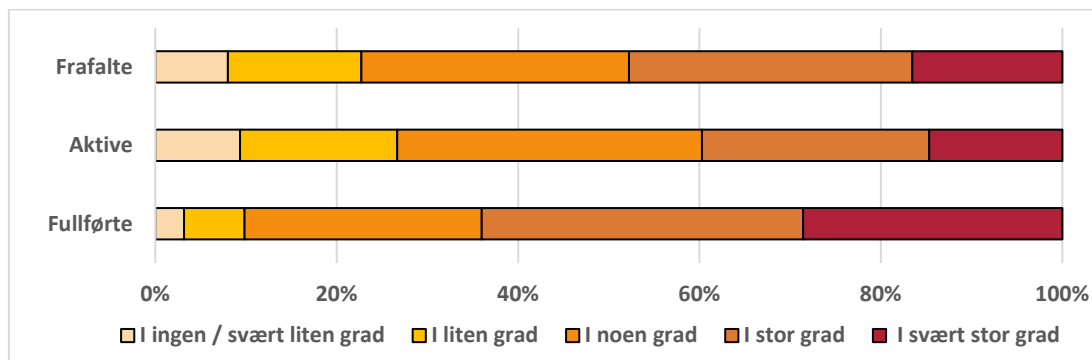
Figur 4-3: «Jeg benytter meg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys». Studiebarometeret 2021. Svarfordeling.

Om lag halvparten av studentene benytter seg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys, dvs. oppga å være helt enige («5») eller nesten helt enige («4») i påstanden. Det er små forskjeller mellom de ulike gruppene.

Under viser vi hvordan de frafalte, aktive og fullførte lektorstudentene svarte på påstanden.

Figur 4-4: «Jeg benyttet/r meg av de organiserte læringsaktivitetene som ble tilbudt/ tilbys» Svarfordeling.

Forskjellene mellom de aktive og de frafalte er ikke veldig store, men en noe større andel av de frafalte oppga å «I stor grad» og «I svært stor grad» være enige i påstanden, 48 prosent versus 40 prosent. Det er lite variasjon mellom årstrinnene blant de aktive studentene. Blant de fullførte er tilsvarende tall 64 prosent, og det er svært få av disse som oppga «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» (henholdsvis 3 og 7 prosent). Forskjellene mellom gruppene er statistisk signifikante.

Andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» blant de aktive studentene (40 prosent) er noe lavere enn den i Studiebarometeret (49 prosent).

Blant de aktive studentene er det størst andel som «I stor grad» og «I svært stor grad» oppga å benytte seg av de organiserte læringsaktivitetene som ble tilbudt på UiB (49 prosent), lavest på UiS (18 prosent). De andre institusjonene har scorer nærme landsgjennomsnittet. Variasjonen mellom institusjonene er også ganske stor i Studiebarometeret, her er rundt 60 prosent av lektorstudentene på UiB, UiO og USN enige i at de benytter seg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys, mens rundt 40 prosent oppga dette på MF, UiT, UiA og UiS.

Blant de frafalte studentene er variasjonen mellom institusjonene noe mindre, og ingen institusjoner ligger veldig langt fra landsgjennomsnittet.

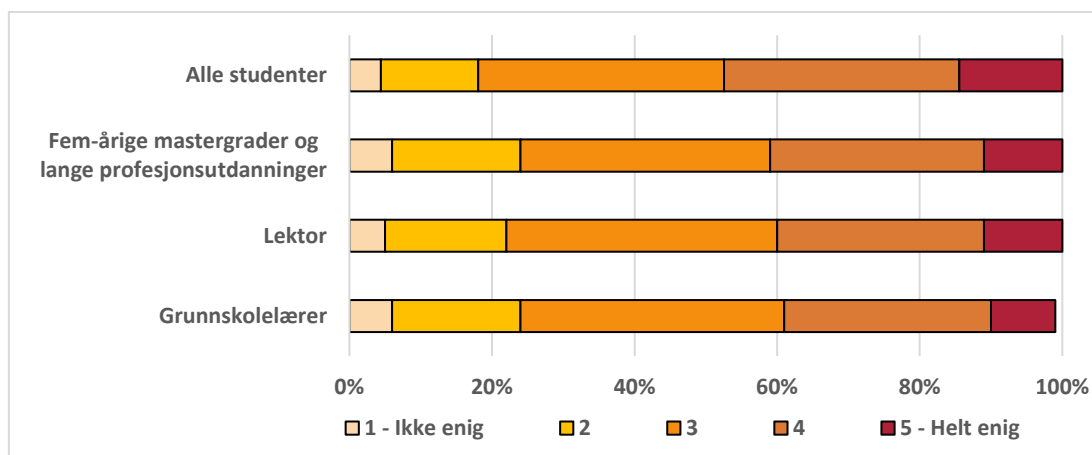
Blant kandidatene oppga gjennomgående langt flere «I stor grad» og «I svært stor grad». Mange av de største institusjonene har en andel på rundt 75, mens UiO har en andel på 51 og UiA 55.

Det er relativt små forskjeller mellom fagretningene for alle de tre gruppene.

4.3 Jeg møter godt forberedt til undervisningen

Vi viser her hvordan lektorstudentene svarer på påstanden om de møter godt forberedt til undervisningen sammenlignet med totalen av alle studenter og noen andre utdanningstyper.

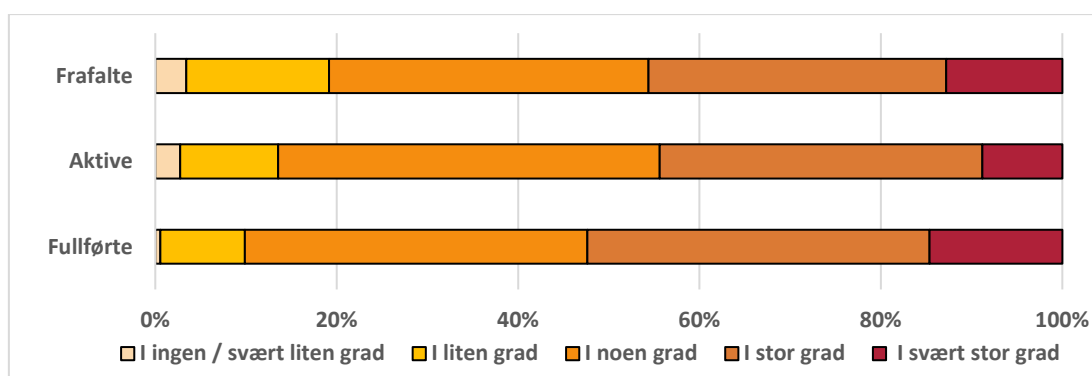
Figur 4-5: «Jeg møter godt forberedt til undervisningen». Studiebarometeret 2021. Svarfordeling.

Om lag halvparten av studentene møter godt forberedt til undervisningen, dvs. oppga å være helt enige («5») eller nesten helt enige («4») i påstanden. Det er små forskjeller mellom de ulike gruppene, men profesjonsutdanningene ligger noe lavere enn landsgjennomsnittet.

Under viser vi hvordan de frafalte, aktive og fullførte lektorstudentene svarte på påstanden.

Figur 4-6: «Jeg møtte/møter godt forberedt til undervisningen» Svarfordeling.

Om lag halvparten blant både de aktive og de frafalte oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» å ha møtt godt forberedt til undervisningen. Blant de fullførte oppga en enda større andel å ha møtt godt forberedt til undervisningen, og bare 10 prosent oppga at dette «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad» stemmer. Det er lite variasjon mellom årstrinnene blant de aktive studentene, men andelen som oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» synker noe utover i studiet. Den store oppslutningen om midtkategorien gir nokså lave tall i kategoriene «I ingen / svært liten grad» og «I liten grad».

Blant de aktive studentene varierer det relativt lite mellom institusjonene; ingen ligger langt unna landsgjennomsnittet. Andelen «I stor grad» og «I svært stor grad» blant de aktive studentene (44 prosent) er omtrent som i Studiebarometeret (40 prosent).

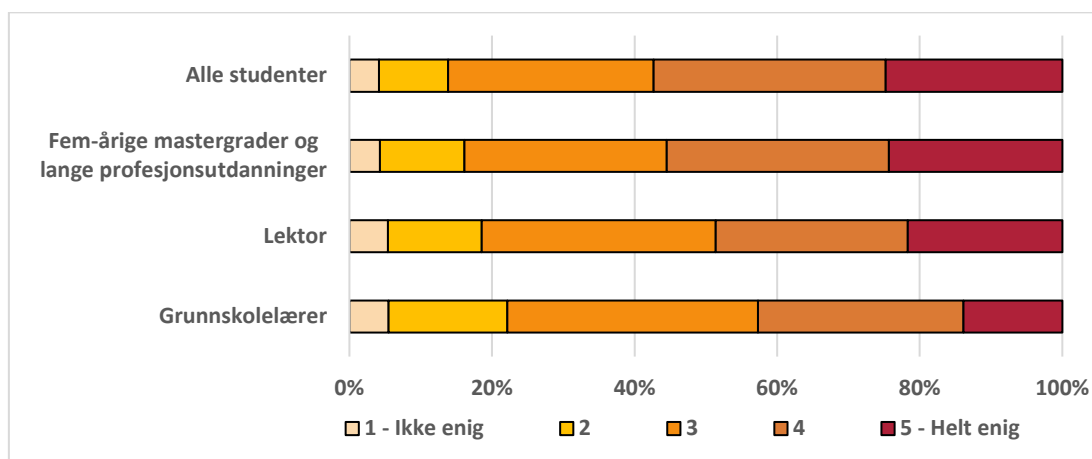
Blant de frafalte studentene er variasjonen noe større. Spennet går fra 32 prosent på NTNU til 55 prosent på UiA. Det nasjonale snittet er 46 prosent.

Blant de fullførte studentene varierer andelen som oppga «I stor grad» og «I svært stor grad» fra rundt 45 prosent på NTNU og UiS til rundt 65 prosent på UiT og UiA. Det nasjonale snittet er 52 prosent.

4.4 Jeg opplever at studieinnsatsen min er høy

Vi viser her hvordan lektorstudentene svarer på påstanden om de opplever at studieinnsatsen er høy, sammenlignet med totalen av alle studenter og noen andre utdanningstyper. Dette spørsmålet ble ikke stilt i lektorevalueringens spørreundersøkelser.

Figur 4-7: «Jeg opplever at studieinnsatsen min er høy». Studiebarometeret 2021. Svarfordeling.

Nesten 60 prosent av alle studentene oppga at studieinnsatsen deres er høy, dvs. de var helt enige («5») eller nesten helt enige («4») i påstanden. De to lærerutdanningene ligger noe lavere enn landsgjennomsnittet og for profesjonsutdanningene totalt.

Rundt 60 prosent av lektorstudentene på USN og UiO var enige i at de opplever at studieinnsatsen deres er høy, nesten 40 prosent oppga det samme på MF, Nord og UiT.

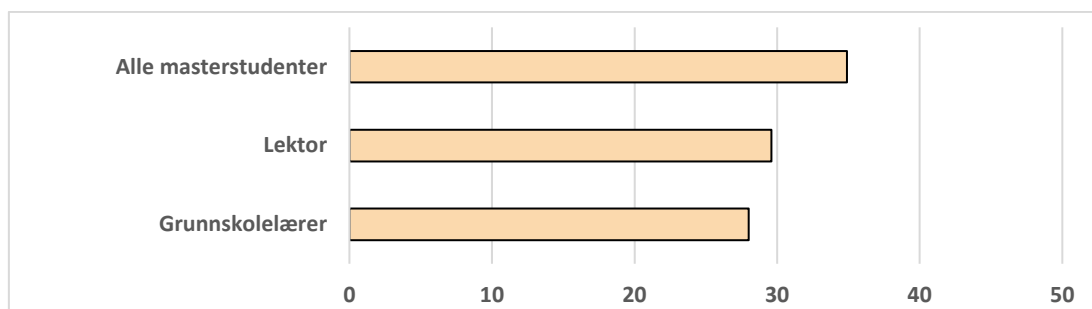
4.5 Studieinnsats fra Studiebarometeret

Studiebarometeret inneholder spørsmål der vi ber respondentene estimere egen faglig tidsbruk. Studentene blir bedt om å oppgi antall timer per uke, i gjennomsnitt hittil i studiet (ikke medregnet ferie), de bruker på:

- læringsaktiviteter organisert av institusjonen (inkludert all undervisning og veiledning samt praksis hvis relevant)
- egenstudier (lese pensum, gjøre oppgaver, delta på kollokvier og annet gruppearbeid etc.)

Under viser vi gjennomsnittstall på total faglig tidsbruk (dvs. organiserte læringsaktiviteter og egenstudier) for lektorutdanningen sammenlignet med totalen av alle studenter og noen andre utdanningstyper. Tallene gjelder bare heltidsstudenter.

Figur 4-8: «Total faglig tidsbruk per uke». Studiebarometeret 2021. Gjennomsnitt.

Lektorstudentene oppga en total faglig tidsbruk på nesten 30 timer i uka. Dette er noe høyere enn grunnskolelærerstudentene, men klart lavere enn totalen av alle masterstudenter (som også inkluderer lange profesjonsutdanninger som for eksempel medisin og sivilingeniør).

Tidsbruken har gått jevnt ned for lektorstudentene fra 2017 da den var på nesten 32 timer. Effektene av koronapandemien på total faglig tidsbruk er små, all den tid nedgangen var større fra 2017 til 2019 enn i årene etterpå. Samme tendens ser vi for masterstudenter totalt.

Variasjonen mellom institusjonene er ganske stor. Når vi ser på gjennomsnittstall for de tre årene 2019, 2020 og 2021, varierer faglig tidsbruk fra rundt 25 timer på flere (HINN, MF, Nord og USN) til 40 timer på NMBU. Variasjonene fra år til år på institusjonsnivå er små. På NMBU tilbys bare fagretningen realfag, og nettopp lektorstudenter på fagretningen realfag bruker mer tid på studiene på alle institusjonene vi kan dele opp etter fagretning. Ellers i Studiebarometeret ser vi også at studenter på realfag har høyere tidsbruk enn på humaniora og samfunnsfag. De høye tallene på NMBU kan trolig tilskrives særegenheter ved realfag (mange innleveringer, laboratorium e.l.) snarere enn særegenheter ved (studentene på) institusjonen. Når vi går dypere ned i tallene, ser vi også at lektorstudenter på realfag oppgir mer tidsbruk på organiserte læringsaktiviteter enn andre lektorstudenter, mens det samme tydelige mønsteret ikke finnes for studieinnsats på egenstudier.

5 Oppsummering

Denne rapporten er bygd på resultater fra spørreundersøkelser blant frafalte lektorstudenter, aktive lektorstudenter, lektorkandidater og underviserne deres på høyskoler og universiteter.

Faglig integrasjon

Når vi ser på én respondentgruppe, for eksempel de aktive studentene, ser vi at oppfatningen av ulike sider ved faglig integrasjon spriker: På nesten alle spørsmålene er det mange som ligger på «den negative» siden og mange som ligger på «den positive» siden. Det samme gjelder i stor grad også for frafalte studenter, kandidater og undervisere. Merk at vi ikke har spurt om *tilfredsheten* med ulike sider ved utdanningen, men i hvilken grad respondentene mener noe *forekommer*, for eksempel i hvilken grad studentenes erfaringer fra praksis brukes i undervisningen.

Det er også i mange tilfeller sprik i oppfatningen mellom disse gruppene. I mange tilfeller er underviserne mer positive i sine svar enn de aktive studentene og kandidatene. Dette gjelder spesielt i vurderingen av profesjonsfagene og i mindre grad i vurderingen av studiefagene.

Og til slutt er det til dels store institusjonsforskjeller. Når det gjelder faglig integrasjon i *studiefagene*, er studentene på de fleste av de minste institusjonene mer enige i at den er god enn på de store institusjonene. Når det gjelder faglig integrasjon i *profesjonsfagene* og faglig integrasjon i *praksis*, er det også store institusjonsforskjeller. Her er imidlertid skillet mellom små og store institusjoner ikke så tydelig. Tilsvarende oppdeling kan ikke gjøres for kandidatene og underviserne på grunn av få respondenter på de minste institusjonene.

Variasjon til side, er det jevnt over flere aktive studenter som i stor grad mener integrasjonen er god enn at den ikke er god når det gjelder profesjonsfagene og praksisen. Mest kritiske er studentene til påstanden om at studiefagene er tilpasset lektorstudentene med tanke på faglig innhold. Her mener halvparten at det ikke er tilfelle. Nesten like stor andel av kandidatene mener det samme. Merk at vi ikke har noen indikasjoner på at respondentene er *misfornøyde* all den tid vi ikke har spurt om tilfredshet.

De aller fleste studentene mener praksisen var godt organisert, at veiledningen var god og de oppnådde læringsmålene sine. Om lag en tredjedel mener at rekkefølge og progresjon i undervisning og praksisperioder er godt tilpasset hverandre, og at plasseringen av praksisperiodene i studieløpet legger godt til rette for faglig utvikling, mens om lag en fjerdedel av studentene ikke er enige i dette og en fjerdedel av kandidatene ikke er enige i dette.

Underviserne er imidlertid jevnt over mer enige i påstandene enn studentene. Dette gjelder i første rekke påstandene om undervisningen. Der er det store flertallet i stor grad enige i for eksempel at de bruker undervisningsmetoder som lektorstudentene selv kan bruke som lærere, mens relativt få studenter opplever det samme. Et annet eksempel på spriket mellom undervisere og studenter er påstanden om at plasseringen av emnet i studieløpet legger godt til rette for faglig utvikling.

Men også blant underviserne er det store mindretall som i liten grad er enige i for eksempel at studiefagene er tilpasset lektorstudentene med tanke på faglig innhold og organisering. Og andelen av underviserne i fagdidaktikk og pedagogikk som oppga at de i stor grad har kjennskap til hva som foregår på øvrige fag/emner, er ikke vesentlig høyere enn andelen blant studentene og kandidatene som fikk det samme spørsmålet.

Identitet og tilhørighet

På spørsmålene om man tidlig ble inkludert i et faglig og sosialt fellesskap med andre lektorstudenter, er det ganske stor variasjon i svarene; hele svarskalaen brukes. Selv om flertallet av de aktive studentene opplevde at dette i stor eller i noen grad stemmer, er det ganske store mindretall som i liten grad opplevde det. Og blant de frafalte studentene er det litt færre som opplevde det i stor grad og litt flere som opplevde det i liten grad. Det er ganske store forskjeller mellom institusjonene her. På begge disse spørsmålene varierer andelen som oppga at det i stor grad stemmer fra rundt 40 prosent til rundt 70 prosent. Det er ingen sammenheng mellom institusjonsstørrelse og grad av opplevd tidlig fellesskap.

Kanskje noe overraskende oppga flertallet av de aktive studentene at de i liten grad fikk tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skolen. Det er sannsynlig at svarene ville vært annerledes om vi ikke hadde spurt om *tidlig* innføring. Men nettopp en tidlig innføring kan motvirke frafall fra lektorutdanningen all den tid mesteparten av frafallet skjer tidlig og fordi om lag 30 prosent av de frafalte lektorstudentene oppga at «Det var for lite praksis tidlig i studiet» og «Det var for få fag innen pedagogikk og fagdidaktikk tidlig i studiet» hadde stor betydning for at de sluttet. Forskjellene mellom institusjonene er temmelig store, og på to av de største oppgir færre enn 10 prosent at dette i stor grad stemmer.

Institusjonene har en del tiltak som skal bidra til å skape et bedre studiemiljø og styrke identitet og tilhørighet. Flere legger til rette for fysiske møteplasser utenom undervisning. Noe over halvparten av de aktive studentene oppga at det er tilrettelagte fysiske møteplasser for lektorstudentene, noe under halvparten for studentene på studiefagene. Videre deltar de fleste lektorstudentene i ulike sosiale og faglige aktiviteter utenom undervisningen. En tredjedel har imidlertid *ikke* vært med på slike aktiviteter, noe som til dels kan skyldes koronapandemien og tiltak i forbindelse med den. Blant kandidatene oppga 15 prosent at de verken har vært med på sosiale eller faglige aktiviteter,

Det store flertallet av lektorstudentene oppga at de i stor grad følte tilhørighet til andre lektorstudenter, mens et mindretall på 12 prosent oppga at dette i liten grad stemmer. 15 prosent av lektorstudentene oppga at de i stor grad følte tilhørighet til disiplinstudentene.

På to av påstandene om tilhørigheten ble styrket, var det langt flere som oppga i stor grad (enn det var som oppga i liten grad) både blant studentene og kandidatene. Det gjelder om tilhørigheten ble styrket av praksisopplæringen, og om tilhørigheten har blitt sterkere over tid. Om lag like store andeler oppga i liten grad som stor grad på spørsmålet om å studere både studiefag og profesjonsfag gir meg følelsen av å falle mellom to stoler. Her er variasjonen mellom (de største) institusjonene spesielt stor (fra 12 til 56 prosent).

Blant underviserne i disiplinlag oppga en tredjedel at de i liten grad ser på seg selv som en lærerutdanner, og en tredjedel oppga at de i stor grad gjør det. Om lag tre av fire av underviserne i fagdidaktikk og i pedagogikk ser seg i stor grad selv som lærerutdanner. At et såpass stort mindretall av disiplinlagunderviserne ikke ser seg selv som en lærerutdanner, kan ses opp mot at 23 prosent av de frafalte lektorstudentene oppga at «Underviserne i studiefag var ikke bevisste på at det var lektorstudenter på faget» hadde stor betydning for at de sluttet.

Engasjement, motivasjon og innsats

Lektorstudentene er i noe mindre grad motiverte for studieinnsats enn alle studenter totalt samt studenter på femårige mastergrader og lange profesjonsutdanninger, men noe mer enn grunnskolelærerstudentene. Drøyt halvparten av de aktive lektorstudentene oppga å i stor grad være motivert for studieinnsats, mens et mindretall på 20 prosent oppga å i liten grad være det. Det er litt lavere andeler som oppga å i stor grad benytte seg av de organiserte læringsaktivitetene som tilbys og som oppga at de i stor grad møtte godt forberedt til undervisningen. På alle påstandene om engasjement og motivasjon oppga kandidatene større grad av enighet enn de andre respondentgruppene. Dette kan kanskje

tilskrives både at kandidatene faktisk har fullført og dermed nødvendigvis måtte være rimelig motiverte, og at de ser på dette i et noe idylliserende retrospekt.

Lektorstudentene bruker nesten 30 timer i uka på faglige aktiviteter. Dette er lavere enn totalen av alle masterstudenter. Fordelt på institusjon, varierer tallet fra 25 til 40 timer. Institusjonene med høy faglig tidsbruk er i stor grad de samme som har studenter som er høyt motiverte for studieinnsats, benyttet seg av læringstilbudene og møtte godt forberedt.

Fagretninger

Når det gjelder faglig integrasjon, er det små forskjeller mellom fagretningene på de aller fleste spørsmålene. Blant de få unntakene er – ikke unaturlig – spørsmålene om studiefagene. Større andeler av studentene på kroppsøving og på historie/religion oppgir at studiefagene i stor grad er tilpasset lektorstudentene enn på de andre fagretningene. Realfag skiller seg også noe ut ved at det her er lavere andeler av både studenter og undervisere som oppgir at studiefagene i stor grad er tilpasset lektorstudentene.

Når det gjelder identitet, tilhørighet og studiemiljø, er det en viss forskjell på noen av spørsmålene. Klart større andeler av studentene på kroppsøving enn på nordisk og fremmedspråk oppgir at de ble tidlig inkludert i et faglig og sosialt fellesskap, faktisk med både lektor- og disiplinstudenter. På spørsmålet om de fikk tidlig innføring i hva det vil si å jobbe som lærer i skolen er det også en del forskjeller. Her oppgir 9 prosent av de aktive studentene på samfunnsfag og 29 prosent på historie/religion at dette i stor grad stemmer. Det er liten variasjon på de andre spørsmålene om identitet, tilhørighet og studiemiljø.

Det er også små forskjeller mellom fagretningene på spørsmålene om eget engasjement, men her skiller realfag seg noe ut ved at studentene der bruker mest tid på studiene, samtidig som de i mindre grad oppgir å møte godt forberedt til undervisning enn de andre studentene.

DRAMMENSVEIEN 288 | POSTBOKS 578, 1327 LYSAKER | T: 21 02 18 00 | [NOKUT.NO](https://www.nokut.no)